የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግስት

አደጋን የሚቋቋም፣ አረንጓዴና ተደራሽ የከተሞች ልማት ፖሊሲ

(በመንግስት የጸደቀ)

አሳታሚ
በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር
የሕዝብ ግንኙነትና የልማታዊ ኮሚዩኒኬሽን ጽ/ቤት

ሦስተኛ እትም
ግንቦት 2005
<u>አዲስ አበባ</u>

ማ ው ጫ

ገጽ

መግቢያ 1

ክፍል አንድ

1 የኢትዮጵያ ከተሞች ችግሮችና የፖሊሲው አስፈላጊነት 2

1.1. የሃገራችን ከተሞች መሠረታዊ ችግሮች.. 2

1.1.1. የልማት ችግሮች... 2

1.1.2. የዲሞክራሲና የመልካም አስተዳደር ችግሮች.................................... 4

1.2. የፖሊሲው አስፈላጊነት.. 5

ክፍል ሁለት

2 የፖሊሲው ራዕይ፣ ዓላማ፣ መነሻና መርሆዎች.. 6

2.1. ራክጄ.. 6

2.2. ገዓማ.. 6

2.3. የፖሊሲው መነሻዎች 6

2.3.1. ፌዴራላዊ ሥርዓት.. 6

2.3.2.የልማት ስትራተጂያችን 6

2.4. መርሆዎች.. 7

ክፍል ሦስት

3. የከተሞች ሚና ለሃገራችን ልማትና ዲሞክራሲ.. 8

3.1. የከተሞች ሚና ለሃገር ልማት... 8

3.1.1. ከተሞች የገጠር ልማትን የማፋጠን ምትክ የለሽ ሚና አላቸው............................... 8

3.1.2. ከተሞች የገበያ ማዕከል ይሆናሉ.. 8

3.1.3. ከተሞች የአገልግሎት ማዕከል ይሆናሉ... 8

3.1.4. ከተሞች የኢንዱስትሪ ማዕከል ይሆናሉ.. 8

3.2. የከተሞች ሚና በዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ□ 8

3.2.1. የከተሞች □እድገት የሕዝቦች ትሥሥርን ያጠና□ራል...................................... 8

3.2.2. ከተሞች የዲሞክራሲ ተምሣሌት ይሆናሉ... 9

3.2.3. ከተሞች ሲያድጉ ጠንካራ የዲሞክራሲና የኢኮኖሚያዊ መሠረት ይፈጥራሉ.................. 9

ክፍል አራት

4. ፈጣንና ፍትሃዊ ልማት በከተሞች.. 10

4.1. ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ማስፋፋት.. 10

4.1.1.ባለቤትና አስተባባሪ ሆኖ ድጋፍና አመራር የሚሰጥ ጠንካራ የአስተዳደሩ □ነሚ ተቋም መአቷር 11

4.1.2. የገበያ ችግራቸውን መፍታት... 11

4.1.3. የአመራርና የክህሎት ችግራቸውን መፍታት.. 12

4.1.4. የፋይናንስ ችግራቸው □እንዲ□ቱ ማቶ□ 13
4.1.5. የማምረቻ ቦታና የመሠረተ ልማት ችግራቸውን መፍታት 14
4.1.6. የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ክላስተር ማዕከላት ማደራጀት 14
4.2. የመሬት አቅርቦት ማመቻቸት 15
4.2.1. የመሬት ፓሊሲ 15
4.2.2. የመሬት አቅርቦት መርሆዎች 15
4.2.3. የመሬት አቅርቦት ቅደም ተከተል 16
4.3. የቤት ልማት 16
4.3.1. የቤት ልማት ለከተማ ልማት ያለው ሚና 16
4.3.2. የቁጠባ ቤቶች ማስፋፋትን ማዕከሉ ያደረገ የቤት ልማት ሊኖረን ይገባል 17
4.3.3. የቁጠባ ቤቶች ማስፋፋት አቅጣጫ 17
4.3.4. በባለሀብት የሚካሄድ የቤት ልማትን መ□ቹአ 19
4.4. የመሠረተ ልማት አቅርቦት 19
4.5. ማህበራዊ አገልግሎቶችን ማስፋፋት 20
4.5.1. ትምህርትና ሥልጠና በከተሞች ማስፋፋት 20
4.5.2. የጤና አገልግሎት ማስፋፋት 21
4.5.3. የመዝናኛ ማዕከላት ማስፋፋት 21
4.6. የከተሞች ፈርጅ፣ ፕላንና የአካባቢ ጥበቃ 22
4.6.1. የከተሞች ፈርጅ ማውጣት 22
4.6.2. የከተማ ፕላን ማስጠበቅ 22
4.6.3. የአካባቢ ጥበቃ በከተሞች ማረጋገጥ 23

ክፍል አምስት

5. ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር በከተሞች 24
5.1. ዲሞክራሲ በከተሞች 24
5.2. መልካም አስተዳደር በከተሞች 24
5.3. የተጠናከረ የከተሞች አቅም ግንባታ□ 25

ክፍል ስድስት

6 የፖሊሲው አፈፃፀም 26
6.1. የፌዴራል መንግሥት ድርሻ 26
6.2. የክልል መንግሥታት ድርሻ 26
6.3. የከተሞች ድርሻ 26

ክፍል ሰባት

7. ማጠቃለያ 27

መ□ቢጸ

የከተማ ልማት ተግባር ሁለገብ የልማት ሥራን ያካተተ ሲሆን፣ ይህም የኢንዱስትሪ፣ የንግድ፣ የመሠረተ ልማት፣ የኢኮኖሚና የማኅበራዊ የአገልግሎት ሥራዎችን ያጠቃለለ ሆኖ የነዚህን ሥራዎች ቅንጅትና ትስስርን የሚጠይቅ ነው፡፡ በመሆኑም ሁሉም የልማት ሥራዎች ምን ዓይነት ዓላማና ግብ ይዘው ከሥራ ዘርፋቸው አቅጣጫ በተጨማሪ ወደ ጋራ ውጤት እና ወደ አንድ የልማት ዓላማ እንዴት እንደሚያመሩ የሚያመላክት ሁለገብና አጠቃላይ አቅጣጫ ሊኖራቸው ይገባል፡፡ ስለሆነም ይህንን አቅጣጫ የያዘ የከተማ ልማት ፖሊሲ መንደፍ ያስፈልጋል፡፡

የከተማ ልማት አቅጣጫና ፍጥነት የሚወሰነው በገጠር ልማት አቅጣጫና ፍጥነት በመሆኑ የገጠር ልማቱ ዕድገት በከተሞች ልማት እድገት ላይ የጐላ ተጽዕኖ አለው፡፡ በተመሳሳይ ሁኔታም ከተሞች □ቸቷሩን ምርት በመቀበልና ለገጠሩ አስፈላጊ የሆነውን ግብአት በማቅረብ ጉልህ ሚና ያላቸው በመሆኑ ከተሞች ካላደጉ የገጠር ልማቱም የሚጓተትና የሚገታ ይሆናል፡፡ ስለሆነም በገጠርና ከተማ ልማት ትስስር ብቻ የሁለቱ ልማትና የሀገር ቀጣይና ሕዝቡን ተጠቃሚ የሚያደርግ ልማት የሚረጋገጥ ይሆናል፡፡ ይህ የገጠርና ከተማ ልማት ትስስርም ከከተሞች የእርስ በእርስ ትስስር ጋር ተቀናጅቶ እንዲሄድ በማድረግ ልማቱን ለማፋጠን ያስችላል፡፡ በመሆኑም የገጠርና ከተማ እንዲሁም የከተማና ከተማ ትስስርን አቅጣጫ የሚያሳይና በሁለገብ መልኩ የሚያረጋግጥ የከተማ ልማት ፖሊሲ ጸስ□ልፉል፡፡

የከተማ ልማት ከመልካም አስተዳደር ውጭ የማይ□ሰብ ነው፡፡ ቀልጣፋ የአገልግሎት አሰጣጥ፣ ሰፊ ቲሞ□ራሲ፣ ሰፊ የሕዝብ ተሳትፎና ተጠቃሚነት፣አስተማማኝ ሠላምና መረጋጋት እንዲሁም የሕግ የበላይነት ካልሠፈነ የከተማ ልማት ይገታል፡፡ ስለሆነም የከተማ ልማትና የከተማ መልካም አስተዳደር ትስስርን በዋነኛነትም የከተማ መልካም አስተዳደር ልዩ ባህርያትንና መሠረታዊ አቅጣጫን የሚያሳይ የከተማ ልማት ፖሊሲ ያስፈልጋል፡፡

ከዚህም በተጨማሪ ሀገራችን ከዓለም ኢኮኖሚያዊና አጠቃላይ ሁኔታ ጋር የተሳሰረ እንጂ የተነጠለ ሕልውናና ጉዞ ሊኖራት ስለማይችል የሀገራችን ከተሞች በዓለም ገበያ ተወዳዳሪ እየሆኑ የሚያድጉበት የልማት አቅጣጫ ያስፈልጋቸዋል፡፡ ይህንን መሠረት አድርጐ የሚዘጋጅ የከተማ ልማት ፖሊሲ አቅጣጫም ከተሞቻችን በአካባቢያቸው፣ በአህጉርና በዓለም ደረጃ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የሚያስችል መሆን ይኖርበ□ል፡፡ ጁህም ማለት ከተሞቻችን ተወዳዳሪ ለመሆን የሚያበቃቸው መሠረተ ልማት፣ አገልግሎት፣ ኢንዱስትሪና መልካም አስተዳደር እንዲፈጥሩ ማስቻል ነው፡፡

ስለሆነም ይህ የከተማ ልማት ፖሊሲ ሠነድ እነዚህን አቅጣጫዎች አስተሳስሮና አጉልቶ በማስቀመጥ እንዲሁም የከተማ ልማትና መልካም አስተዳደር ሥራዎቻችን የሚመሩበትን አጠቃላይ እና ሁለገብ የፖሊሲ አቅጣጫ በሚቀይስ መልኩ ተቀርጿል፡፡

□እል አንድ

1. የኢትዮጵያ ከተሞች ችግሮችና የፖሊሲው አስፈላጊነት

1.1. የከተሞቻችን መሠረታዊ ችግሮች

የልማትና የመልካም አስተዳደር ችግሮች የሀገራችን መሠረታዊ ችግሮች እንደመሆናቸው መጠን የከተሞቻችን ዋነኛ ችግሮችም እነዚሁ እንደሆኑ ይታወቃል፡፡ ቀደም ሲል በነበረው ሁኔታ የገጠር ልማት ባለመፋጠኑ ከተሞች የገበያ፣ የአገልግሎትና የኢንዱስትሪ ማዕከል ሆነው የገጠሩን ልማት በመደገፍ ራሳቸውን ሊያሳድጉ ካለመቻላቸው በተጨማሪ እርስ በእርሳቸውና እንዲሁም ከገጠሩ ፉር ተሳስረ□ የልማት ማዕከል መሆን አልቻሉም፡፡ ይህም በመሆኑ ከተሞቻችን በከፋ ድህነት ውስጥ ተዘፍቀው የተመጽዋቾችና የሥራ አጦች መኖሪያ ሆነው ቆይተዋል፡፡ በዴሞክራሲያዊ ሥርዓት መርህ መሠረትም ያልተማከለ አስተዳደር ሳይዘረጋላቸው፣ የአካባቢ ሥልጣን ሳይኖራቸውና ለሁሉም ነገር ከበላይ □□□ □□ በመቆ□ታቸው የመልካም አስተዳደር፣ የሕግ የበላይነት፣ የግልጽነት፣ የተጠያቂነትና የአሣታፊነት ሥርዓት ሳይሰፍንባቸው ቆይተዋል፡፡ የከተሞቻችን መሠረታዊ የልማትና የመልካም አስተዳደር ችግሮች ዋነኛ መገለጫዎችም የሚከተሉት ናቸው፡፡

1.1.1. የልማት ችግሮች

ሀ. ከተሞቻችን በቂ የመሠረተ ልማት አውታር የተዘረጋላቸው ባለመሆኑ አብዛኛዎቹ ከተሞቻችን ትርጉም ያለው የመጠጥ ውኃ፣ የመንገድ፣ የመብራትና የቴሌፎን አገልግሎት ያልነበራቸውና በርካታዎች ደግሞ በውሱን ደረጃ ቢኖራቸውም ሽፋኑ ጠባብ፣ ጥራቱም ዝቅተኛ ሆኖ ቆይቷል፡፡ በመሆኑም የከተሞቻችን የመሠረተ ልማት አቅርቦት የሕዝቡን ዕለታዊ ፍላጐትም ሆነ የባለሃብቱን ጥያቄ የሚመልስ ሆኖ አልተገኘም፡፡

ለ. ከተሞቻችን ጥራትና ስፋት ያለው የማህበራዊ አገልግሎት አላገኙም ነበር፡፡ ከገጠር ይልቅ በከተማ የተሻለ ሽፋን ነበር ቢባልም የከተማ ማህበራዊ አገልግሎት በአብዛኛው ሽፋኑ ጠባብ ዓ ራቱም □ቅተኛ ነው፡፡ አገልግሎቱም በጥቂት ከተሞች ላይ ብቻ ሆኖ ትኩረቱ በበሽታ ማከምና በቀለም ትምህርት ላይ የታጠረ ሲሆን፣ በሽታን ለመከላከልና መሠረታዊ ትምህርትን እንዲሁም □ሙያ ሥልጠናን ለማስፋፋት ቅድሚያ የሚሰጥ አልነበረም፡፡ ስለሆነም አብዛኛውን ሕዝብ የሚበክሉ የድህነትና የኋላቀርነት በሽታዎችን መመከት፣ የተማረ ሥራ አጥና ያልተማረ ተመጽዋቾች በስፋት እንዳይኖር መከላከል የሚያስችል አልነበረም፡፡

ሐ. ከተሞቻችን ሰፊ የቤት እጥረትና የከተሞች ይሁን የሠፈሮች እርጅና ችግር አለባቸው፡፡ ከሕዝብ እድገትና ከልማት ሥራ መስፋፋት ጋር የሚመጣጠን ለድሀው፣ መካከለኛ ገቢ ላለውና ለባለሀብቱ □ሚሆን ቤት በብዛት መሥራት የሚያስችል ፖሊሲና ስትራቴጂ እንዲሁም □ለማ መሬትም ሆነ የግንባታ አቅምና የፋይናንስ አቅርቦት ሥርዓት ሳይዘረጋ ቆይቷል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ይህንን ለመለወጥ የሚያስችል የፖሊሲ፣ የተቋማዊ አቅምና እንዲሁም

የተጠቃሚዎችና የመንግሥት ቅንጅት ለመፍጠር ምቹ ሁኔታ አልነበረም፡፡ ስለሆነም ሰፊ የቤት እጥረት ከማጋጠሙም በላይ አስከፊ የከተሞችና የመንደሮች እርጅና ተንሰራፍቶ ቆይቷል፡፡ አዳዲስ ሕገ ወጥና ሕጋዊ ቤቶች በተሰሩበትም በርካታዎቹ የመሬት አጠቃቀም ሕግ ያልተከተሉ፣ ሥርዓት የለሽና ደረጃቸውን ያልጠበቁ ሆነዋል፡፡

መ. በከተሞች የመዝናኛ ቦታዎች እጥረትና የአካባቢ ብክለት ችግር ሰፊ ነው፡፡ በከተሞቻችን ሥርዓት ያለው የደረቅና ፈሳሽ ቆሻሻ ማስወገጃ፣ አረንጓዴ የተከለለ ቦታ፣ በየአካባቢው በቂ መዝናኛ ማዕከላት የሌለው አከታተም ነው ሰፍኖ የቆየው፡፡ አብዛኞቹ ከተሞች በርካ□ ጸረፃ ሠፈሮች ያሉባቸው ሲሆኑ በርካታዎቹ ደግሞ ሠፈሮቻቸው አርጅተው ሕገወጥ ግንባታና ደረጃቸውን ያልጠበቁ አዳዲስ ቤቶችም ተስፋፍተውባቸው ሥርዓት ያጡና የተበከሉ ናቸው፡፡ በአመለካከትና በአሠራር ደረጃም የቤት ግንባታና የአካባቢ ጥበቃን ሥርዓት የማስያዝ እንዲሁም በቂና ተገቢ መዝናኛና አረንጓዴ ቦታ እንዲኖር የማድረግ ትኩረት አልነበረም፡፡ ይህም በመሆኑ ወጣቶችና ታዳጊዎች አልባሌ ቦታ ሊውሉ ተገደዋል፡፡

ሠ. የከተሞቻችን አከታተም ከገጠር ጋር የጠነከረ ትስስር ያለው አልነበረም፡፡ የኢኮኖሚ ፖሊሲያችን ግብርና መር የኢንዱስትሪ ልማት ማምጣት ነው ቢልም የገጠርና ከተማ ልማትን አስተሳስረን በሁለገብ መልኩ ልማትን የማፋጠንና አፈጻጸሙን በአግባቡ የመዘርዘር ችግር ነበረብን፡፡ ከሁሉም በላይ ግን ባለፉት ሥርዓቶች ለገጠር ልማትም ይሁን ለገጠርና ከተማ ልማት ትስስር ተገቢ ፖሊሲና ተጨባጭ ሥራ ያልነበረ በመሆኑ ከተሞች በድህነት ተዘፍቀው ቆይተዋል፡፡ ከተሞቻችን የኢንዱስትሪና የአገልግሎት ማዕከል ሊሆኑ ይቅርና በአግባቡ የተደራጁና ያደጉ የገበያ ማዕከላት መሆንም ባለመቻላቸው የገጠሩን ልማት በማፋጠን የራሳቸውንና የሀገር ልማትን የሚያፋጥኑ የልማት ማዕከላት ሳይሆኑ ቆይተዋል፡፡

ረ. የከተሞቻችን ዕድገት ያልተመጣጠነና እርስ በርስ የማይመጋገብ ነበር፡፡ በአዲስ አበባና በሌሎች ከተሞች መካከል እንዲሁም ከክልል ክልል ያሉ ከተሞች የእድገት ልዩነት ሰፊ ነው፡፡ አዲስ አበባ በሕዝብ ብዛት፣ በኢኮኖሚ እድገትና በተቋማዊ አቅም ከሌሎቹ በጣም የተሻለች ብትሆንም የአገልግሎት አቅርቦት ሥርዓት ያለመዘርጋት፣ የከተማ እርጅናና የድህነት ስፋትም በአዲስ አበባ የከፋ ነው፡፡ የአርሶ አደር አካባቢ ከተሞች ከአርብቶ አደርና ከፊል አርሶ አደር አካባቢ ከተሞች የጐላ ልዩነት ቢኖራቸውም ብቃት ባለው የከተማ ኘላንና ለከተማ ተፈላጊ በሆነ ሁለገብ ደንብና መመሪያ □ሚመሩ ሥርዓት ያላቸው ከተሞች አልሆኑም፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ከተሞች በንግድ፣ በተዛማጅ ኢንዱስትሪዎችና አልግሎቶች እርስ በርስ ያላቸው ትስስር ደካማ ሆኖ ከመቆየቱም በላይ የተመጣጠነና ያልተማከለ የአከታተም አቅጣጫ አልነበራቸውም፡፡ ይህ ባለፉት ሥርዓቶች ሊኖር የማይችል ሲሆን፣ የማይኖርበት ምክንያትም ለዚህ መሠረት የሚሆንና ገጠርና ግብርናን መሠረት ጸ□ረቶ እንዲሁም ሁሉንም አካባቢና መላውን የሀገራችን ሕዝቦች ተሳታፊና ተጠቃሚ የሚያደርግ የልማት ፖሊሲና ስትራቴጂ ስላልነበራቸው ነው፡፡ ግብርና መር የኢንዱስትሪ ልማት ፖሊሲ ከተቀየሰ ወዲህም የልማት ሥራው ካለፉት ሥርዓቶች የተሻለ ቢሆንም በሚገባው ፍጥነትና ስፋት ተ□ባራዊ ማትረቶ ላጁ እጥረቶች ስለነበሩ እመርታ ሳይታይ ቆይቷል፡፡

ስለሆነም ከነዚህ የልማት ችግሮች የመነጨ አስከፊ ድህነትና ኋላቀርነት በከተሞች ተንሠራፍቶ ከመቆየቱም በተጨማሪ ከተሞቻችን እድገታቸው ዘገምታዊ፣ የከተማነት ሥርዓትና ገጽታ የጐደላቸው ሆነዋል:: በመሆኑም ከተሞች የአካባቢያቸው የልማት ማዕከል ያልሆኑ፣ ሥራ አጥነትና ተመጽዋችነት □ሠፈነባቸው፣ ያረጁ ሠፈሮች የበዙባቸውና መሠረታዊ የነዋሪዎችን ፍላጐት ማሟላት ያልቻሉ ሆነው ቀርተዋል:: ይህንን ችግር ለመቅረፍ ከቅርብ ዓመታት ወዲህ የተጀመረው ተስፋ ሰጪ ጅምር የከተሞች ልማት ሥራ በመሠረታዊነት ችግሩን ይፈታ ዘንድ የተሟላ ፖሊሲ መቀየስ ያስፈልጋል::

1.1.2. የዲሞክራሲና የመልካም አስተዳደር ችግሮች

ሀ. ከተሞች ባልተማከለ አስተዳደር መርህ መሠረት በፖለቲካ፣ በአስተዳደርና በሀብት ክፍፍል በቂና ተገቢ ነጻነት አልነበራቸውም:: ከተሞቻችን የበላይ አካል ታዛዥና ቅርንጫፍ የሚያደርጋቸው ሕግና አሠራር የነበራቸው ሲሆን፣ የከተማ ነዋሪዎች የሥልጣን ባለቤት የሆኑበትና በሕግ ተለይቶ የተሰጠ ፖለቲካዊ ሥልጣን አልነበራቸውም:: ከደርግ ውድቀት በኋላ የተሻለ ጅምር ቢኖርም እስከ ቅርብ ዓመታት ድረስ በቂና ሁለገብ ነጻነት ለከተሞች አልተረጋገጠም ነበር::

ለ. ከተሞች መብትና ግዴታውን የሚያውቅ የተደራጀና ሲቪል ሕብረተሰብን የሚያጠናክር የዲሞክራሲ አመለከከትና ባህል ያልዳበረባቸው ነበሩ:: በመሆኑም የተለያየ ፀረ ድሞክራሲያዊና ኋላቀር አመለካከትና ባህል የሠፈነባቸው ሆነው ቆይተዋል::

ሐ. ከተሞቻችን አሣታፊ ልማትና አስተዳደር አልነበራቸውም:: ልማትና መልካም አስተዳደርን በሚመለከቱ መሠረታዊ ጉዳዮች ሕዝቡን በየደረጃውና በቀጣይነት ሃሣብ በማመንጨት በውሣኔ አሰጣጥና በአፈፃፀም የሚያሳትፍና ተጠቃሚ የሚያደርግ አሳታፊ ልማትና አስተዳደር አልነበራቸውም::

መ. ከተሞቻችን ልማታዊ ባለሃብትን በቀጣይነት የሚደግፍና የሚመራ አመለካከትና አሠራር የነበረው አመራር አላገኙም::

ሠ. ከተሞች ግልጽነት፣ ተጠያቂነት የሕግ የበላይነት የሚያረጋግጥ ቀልጣፋ የከተማ ቢሮክራሲና ብቃት የነበረው ፖለቲካዊ አመራር አልነበራቸውም:: የከተማ ልዩ ባህሪና ተልዕኮን ያገናዘበ ተገቢ የአደረጃጀትና አሠራር ሥርዓት እንዲሁም የሠለጠነ የሰው ኃይል አልነበራቸውም::

ረ. ከተሞቻችን የራሳቸውን ገቢ የማሰባሰብና የመጠቀም ሥልጣን አልነበራቸውም:: ከተሞች በገቢ እጦት ጠኔ የተዘፈቁና ትርጉም ያለው የራሳቸው ገቢ የሌላቸው ከመሆናቸው በላይ ሊያገኙ የሚችሉትንም ገቢ በአግባቡ የመሰብሰብና የማስፋት እንዲሁም የሚያገኙትን ገቢና ድጐማ በቁጠባ የመጠቀም አመለካከትም ሆነ ሥርዓት አልነበራቸውም::

በአጠቃላይ የነዚህ ችግሮች ድምር ውጤት የሆነ የዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር እጦት በከተሞች ለዘመናት ተንሰራፍቶ ቆይቷል:: አሁንም ቢሆን ገና አስተማማኝና ሥር ነቀል ለውጥ ያመጡበት ደረጃ ላይ አልደረሱም:: በመሆኑም ይህንን የሚቀርፍ ፖሊሲ መቅረጽ የግድ ጁላል::

1.2. የፖሊሲው አስፈላጊነት

ከላይ በዝርዝር የተጠቀሱትን መሠረታዊ የከተሞቻችን ችግሮች ለመፍታት የከተማ ልማትንና መልካም አስተዳደርን ሁለገብ አቅጣጫ የሚቀይስ የከተማ ልማት ፖሊሲ ያስፈልጋል፡፡ የከተማ ልማት በሁለገብ መልኩ በምን አቅጣጫና □ንዴት እንደሚካሄድ የሚወስን ፖሊሲ አለመኖር የችግሮቹ አንዱ ምንጭ በመሆኑ ይህንን ችግር ለመፍታት የሚያስችልና ከተሞች በሀገር ልማትና ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ የሚኖራቸውን ሚና የሚያስቀምጥ፣ ፈጣንና ፍትሐዊ ልማት በከተሞች እንዴት እንደሚረጋገጥ የሚቀይስ፣ ይህንን ተግባራዊ የሚያደርግ መልካም አስተዳደር ምን መሆን እንዳለበት የሚጠቁም የከተማ ልማት ፖሊሲ መቅረጽ ተገቢ ይሆናል፡፡

በመሆኑም ይህ የከተማ ልማት ፖሊሲ ሠነድ የከተሞችን አጠቃላይ ሚና የሚጠቁም፣ ያልተማከለና የተመጣጠነ አከታተምንና የገጠርና የከተማ እንዲሁም የከተማና ከተማ ትስስርን የሚያሳይ አቅጣጫ የያዘ ሆኖ ተቀርጿል፡፡ የከተሞች ፈጣን ልማት በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት፣ በመሬት ልማት፣ በቤት ልማት፣ በመሠረተ ልማት፣ በማህበራዊ አገልግሎትና በአካባቢ ልማት እንዴት እንደሚረጋገጥ ይቀይሳል፡፡ የከተማ ኘላንን መሠረታዊ ይዘትና ጠቀሜታ ይጠቁማል፡፡ የከተማ አስተዳደር እንዴት ልማታዊ አስተዳደር እንደሚሆንና መልካም አስተዳደር እንደሚያሰፍን አቅጣጫ ያስቀምጣል፡፡ በዚህም መሠረት በከተሞች አሳታፊ ልማትና ቀልጣፋ፣ ግልጽና ተጠያቂ አስተዳደር እንዴት እንደሚረጋገጥ ከመጠቆሙም በተጨማሪ ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር የማስፈን እንዲሁም ልማ□ዊ ዲሞክራሲያዊ መንግሥትና ሲቪል ማህበረሰብ የማጠናከር አቅጣጫ ቀይሷል፡፡

ክፍል ሁለት

2. የፖሊሲው ራዕይ፣ ዓላማ፣ መነሻና መርሆዎች

2.1. ራክጁ

ከተሞች ለነዋሪዎቻቸው ልማትና ቀልጣፋ አገልግሎት የሚያረጋግጡ፣ ለኑሮ አመቺና በኀላን የሚመሩ እንዲሆኑ በማድረግ የአካባቢያቸው የልማት ማዕከልና የዲሞክራሲ ተምሣሌት ሆነው □ርስ በርስ ተሳስረውና ዓለም አቀፍ ተወዳዳሪነታቸውን በማረጋገጥ በልጽገው ማየት::

2.2. ፐላማ

1) ከተሞች የልማት ማዕከል በመሆን ለገጠር ልማትና ለሀገር ኢኮኖሚያዊ እድገት የጐላ አስተዋጽኦ እንዲያደርጉ ለማስቻል፣ እና

2) የከተማ ነዋሪዎች የሥልጣን ባለቤትና የልማት ተጠቃሚ በመሆን መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሀገሮች ሕዝቦች የደረሱበት የኑሮ □ረጽ ላጁ እንዲደርሱ ለማስቻል ናቸው::

2.3. የፖሊሲው መነሻዎች

2.3.1. ፌዴራላዊ ሥርዓት

የሀገራችን ፖለቲካዊ ሥርዓት ፌዴራላዊ በመሆኑ አከታተማችን በርካታ አውራ ከተሞችን የሚፈጥር፣ ባልተማከለ አስተዳደር መርህ መሠረት ለከተሞች ሰፊ ሥልጣን የሚሰጥና ክልሎች ከተሞቻቸውን የመምራት ሰፊ ሥልጣን እንዳላቸው የሚያረጋግጥ ይሆናል::

2.3.2. የልማት ስትራቴጂያችን

ሀ. የገጠርና ከተማ ልማት ትሥሥር

□ገጠር ልማት ለከተማ ልማት መሠረት በመሆን የከተማ ልማትን አቅጣጫና ፍጥነት ይወስናል:: ምክንያቱም የከተማ፣ የኢንዱስትሪ፣ የአገልግሎትና የቁጸ እድገት መሠረቱ የገጠር ጉልበት፣ የግብርና ምርትና የተፈጥሮ ሀብት በመሆኑ ነው:: በአንጻሩ ደግሞ የገጠር ልማት ፈጣንና ቀጣይነት ያለው እንዲሆን በማድረግ በኩል ከተሞች ምትክ የለሽ ሚና አላቸው:: ምክንያቱም የገጠሩን ምርትና ትርፍ ጉልበት የሚቀበሉ፣ የገበያና የኢንዱስትሪ ማዕከል የሚሆኑ፣ እንዲሁም ለገጠሩም ለከተማውም ተፈላጊ አገልግሎት የሚያቀርቡ የአካባቢው የልማት ማዕከላት ከተሞች በመሆናቸው ነው:: ስለሆነም ይህንን መሠረት በማድረግ ፖሊሲው የከተማና ገጠር ተመጋጋቢነትንና ትስስርን የሚያጠናክር፣ የሁለቱንም ተደጋጋፊ እድገትና ምትክ የለሽ ሚና የሚያጉለብት አቅጣጫ ቀይሷል::

የልማት ስትራቴጂያችን በመላው ሀገራችን የተመጣጠነ ልማት የሚያረጋግጥ፣ በሁሉም የሀገራችን አካባቢዎች የሚገኝ ጉልበትና የተፈጥሮ ሀብት በተለይም መሬትን አሟጦና ቆጥቦ በመጠቀም ሁሉንም አካባቢ የሚያለማ ስለሆነ በየአካባቢው የልማት ማዕከል የሚሆኑ ከተሞች

መፍጠርን የግድ ይላል፡፡ ስለሆነም ለተመጣጠነና ያልተማከለ አከታተም መሠረት ይሆናል፡፡ በመሆኑም ፖሊሲው ይህን የልማት ስትራቴጂያችንን መሠረት ያደረገ የተመጣጠነና ያልተማከለ አከታተም አቅጣጫን ቀይሷል፡፡

ለ. የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂያችን

የልማት ስትራቴጂአችንን መሠረት ያደረገው የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂያችን አበይት ከተሞችን የኢንዱስትሪ ማዕከል የሚያደርግና ትናንሽ ከተሞችም ሳይቀሩ የአካባቢውን የግብርና ምርትና ትርፍ ጉልበት በመጠቀም የግብርና ኢንዱስትሪ ማዕከላት እንዲሆኑ የሚያስችል አቅጣጫ ቀይሷል፡፡ የከተማ ልማት ፖሊሲው ይህን መነሻ በማድረግ አበይት ከተሞች የአካባቢያቸው ምርት፣ የተፈጥሮ ሃብትና ትርፍ ጉልበትን በመጠቀም የኢንዱስትሪ እና የልማት ማዕከል የመሆን ሚና የሚጫወቱበትን መንገድ ቀይሷል፡፡ በተለይም መካከለኛና አውራ ከተሞች ለኢንዱስትሪ እድገት ተፈላጊ የሆነ ልማታዊ ባለሃብትና የሠለጠነ የሰው ኃይል እንዲሁም በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ የሆነ መሠረተ ልማትና አገልግሎት የሚያቀርቡበትን መንገድ ጁቷቁማል፡፡

በአጠቃላይ የከተማ ልማት ፖሊሲያችን መነሻ ሃሣቦች በፖለቲካው መስክ ሀገራችን የምትከተለው ፌዴራላዊና ያልተማከለ አስተዳደር እንዲሁም በልማቱ መስክ የገጠርና ኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂዎቻችን ናቸው፡፡ በመሆኑም ፖሊሲው ያልተማከለ አስተዳደርን በማጠናከርና የልማት ስትራቴጂዎቻችንን በማሳካት በኩል ጉልህ ሚና ያለው ከመሆኑም በላይ ከተሞቻችን ፈጣንና ቀጣይነት ያለው ልማትን እንዲያረጋግጡ ያስችላል፡፡

2.4. መርሆዎች

ሀ. ከተማና ገጠር እንዲሁም ከተሞች እርስ በርሣቸው ተመጋጋቢ በሆነና በቀጣይ ትስስር እንዲያድጉ ማትረ□፣

ለ. የተመጣጠነ የከተሞች እድገትን በመፍጠር የሁሉንም ከተሞች የእድገት ዕድል ማስፋት፣

ሐ. ያልተማከለ አከታተምን በማረጋገጥ በየደረጃው የተለያየ ኢኮኖሚያዊ ሚና ያላቸውን ከተሞች ተመጋጋቢ ሆነው እንዲያድጉ ማድረግ፣

መ. የከተማ ልማት ሥራ ማዕከሉ ድህነትን መቀነስ ብሎም ማስወገድ እንዲሆን ማድረግ፣

ሠ. ሕዝቡን በልማት ሥራ በሰፊው ማሳተፍ እና የልማቱ ባለቤት እንዲሁም ተጠቃሚ ማድረግ፣ ሰፊና ቀጣይ የልማትና የመልካም አስተዳደር ሕዝባዊ ንቅናቄ እንዲኖር ማድረግ፣ በሕዝቡ ፍላጐትና አቅም ላይ የተመሠረተና በመንግሥት አመራርና ተሳትፎ በቅንጅት የሚካሄድ ልማት ማጠናከር፣

ረ. ከልማታዊ ባለሀብት ጋር ጠንካራ አጋርነት መፍጠር፣

ሰ. ያልተማከለ አስተዳደር በመዘርጋት ከተሞች ራሳቸውን የማስተዳደር ሰፊ ነጻነትና ሥልጣን እንዲኖራቸው ማስቻል፡፡

ክፍል ሦስት

3. የከተሞች ሚና ለሀገራችን ልማትና ዲሞክራሲ

3.1. የከተሞች ሚና ለሀገር ልማት

3.1.1. ከተሞች የገጠር ልማትን የማፋጠን ምትክ የለሽ ሚና አላቸው

የከተሞች ልማት አቅጣጫና ፍጥነት በገጠር ልማት የሚወሰን ቢሆንም ከተሞች የገበያ፣ የኢንዱስትሪና የአገልግሎት ማዕከል ሆነው ማደግ ካልቻሉ የገጠር ልማቱ መገታቱ አይቀርም፡፡ ስለሆነም ከተሞች ይህን ሚና እንዲጫወቱ በማብቃት የገጠር ልማቱን ፍጥነትና ቀጣይነት እንዲያረጋግጡ ማድረግ ይቻላል፡፡

3.1.2. ከተሞች የገበያ ማዕከል ይሆናሉ

ከገጠር፣ ከሌሎች ከተሞችና ከውጭ ሀገር የሚመጡና ወደእነዚህ አካባቢዎች የሚላኩ የግብርናና የኢንዱስትሪ ምርቶች እንዲሁም የሌሎች ሸቀጦች ግብይት የሚደረገው በከተሞች ነው፡፡ ከተሞች ለግብይት የሚያመች ብቃት ያለው መሠረተ ልማት፣ የተለያየ አገልግሎትና ተቋማት እንዲኖራቸው ከተደረገ ይህንን የገበያ ማዕከልነት ሚና ይጫወታሉ፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ግብርናን ከኢንዱስትሪና ከአገልግሎት ጋር ከዛም አልፎ የተለያዩ ኢንዱስትሪዎችን □ርስ በርስ ጸስተሳስራሉ፡፡

3.1.3. ከተሞች የአገልግሎት ማዕከል ይሆናሉ

መካከለኛና ከፍተኛ ደረጃ ያላቸው አገልግሎቶች ለገጠርም ሆነ ለከተማ ሊያገለግሉ በሚያስችል መንገድ በከተሞች እንደሚያድጉ ይታወቃል፡፡ የከተሞች እድገት በዚህ መንገድ ከተመራ አገልግሎቶች ከተሞችን ብቻ ሳይሆን የገጠሩን ሕዝብ ያገለግላሉ፣ የገጠር አገልግሎቶችን ይደግፋሉ፣ ከተሞች በብቁ አገልግሎታቸው ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ያስችላሉ፡፡

3.1.4. ከተሞች የኢንዱስትሪ ማዕከል ይሆናሉ

የግብርና ኢንዱስትሪዎችም ሆነ ሌሎች ዘመናዊ ኢንዱስትሪዎች የሚስፋፉት በከተሞች ነው፡፡ የግብርና ምርትና የተፈጥሮ ሀብት የኢንዱስትሪ ግብአት በመሆን እሴት እንዲጨምሩና የሀገር ኢንዱስትሪያዊ እድገት እንዲያፋጥኑ ምቹ ሁኔታ የሚፈጠረውም በከተሞች ነው፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ለኢንዱስትሪ እድገት ተፈላጊ መሠረተ ልማት፣ አገልግሎትና የሠለጠነ የሰው ኃይል የሚያቀርቡት ከተሞች ናቸው፡፡

3.2. የከተሞች ሚና በዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባ□

3.2.1. የከተሞች እድገት የሕዝቦች ትሥሥርን ያጠናክራል

ከተሞች ሲያድጉ ገጠርና ከተማን እንዲሁም ከተማና ከተማን ይበልጥ በማስተሳሰር በገጠርና በትናንሽ ከተሞች ያለውን ሕዝብ ያሰባስባሉ፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ትስስርንም ያጠናክራሉ፡፡ ከአርሶ አደር

ኢኮኖሚ ወደ ዳበረ የኢንዱስትሪና የአገልግሎት ኢኮኖሚ መሸጋገሪያ ማዕከላት በመሆን የሕዝቦች የጥቅም ትስስርን ያጠናክራሉ፡፡ ስለሆነም ከተሞች የሕዝቦች ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ትስስር በመፍጠር ለጠንካራ ሕዝባዊ አንድነት መሠረት ይሆናሉ፡፡

3.2.2. ከተሞች የዲሞክራሲ ተምሣሌት ይሆናሉ

ከገጠር ይልቅ በከተሞች የዲሞክራሲ ባህልና አስተሳሰቦች፣ የዲሞክራሲ ተቋማት፣ የተሻለ ብዛትና ጥንካሬ ያላቸው ፖርቲዎችና መገናኛ ብ□ኃን በብዛትና በፍጥነት ያብባሉ፡፡ በመሆኑም ከተሞች የዲሞክራሲያዊና ሳይንሳዊ አስተሳሰብና ባህል፣ የምርምርና የኪነጥበብ ማዕከላት በመሆን ያገለግላሉ፡፡

3.2.3. ከተሞች ሲያድጉ ጠንካራ የዲሞክራሲና ኢኮኖሚያዊ መሠረት ይፈጥራሉ

ዲሞክራሲ በተበተነ የአርሶ አደር ኢኮኖሚ ከሚኖረው ጥንካሬና ዋስትና በዓይነቱ የተሻለ ጠንካራ ኢኮኖሚያዊ መሠረት የሚኖረው በከተሞች በሚፈጠር የኢንዱስትሪ ኢኮኖሚ ነው፡፡ በዚህ ሁኔ□ ዲሞክራሲን የሚያጐለብት ሳይንስና ቴክኖሎጂ ይዳብራል፣ የተማረ፣ በቀላሉ ሊደራጅ የሚችል የሠለጠነ ሕዝብ ይበዛል፤ ሕዝቡም መብትና ግዴታውን የሚያውቅ ይሆናል፡፡ ስለሆነም በከተሞች ሕዝቡ ለሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብት ዘብ ለመቆም የተሻለ አቅም ይኖረዋል፡፡

ክፍል አራት

4. ፈጣንና ፍትሃዊ ልማት በከተሞች

በአገራችን የከተሞች ልማት ፈጣን የሚሆነው የገጠር ልማትን መሠረት በማድረግ የገጠርና ከተማ እንዲሁም የከተማና ከተማ ትስስርን በማጠናከር ከተሞች በቀጣይነት የገበያ፣ የአገልግሎትና የኢንዱስትሪ ማዕከል መሆን ሲችሉ ብቻ ነው፡፡ ይህን ለማሳካት የሚያስችሉ የከተማ ልማት ዓበይት ሥራዎች አሉ፡፡ እነሱም ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ማስፋፋት፣ የቤት ልማት፣ የሕዝብና የመልካም አስተዳደር አቅም ያቀናጀ የቀበሌ ልማት፣ የመሬትና የመሠረተ ልማት አቅርቦት፣ የትምህርትና ሥልጠና መስፋፋት፣ የጤናና የመዝናኛ አገልግሎት መስፋፋት፣ የኢንዱስትሪ ልማት፣ የአካባቢ ጥበቃና የከተማ ኘላን ሥራዎች ናቸው፡፡ ፈጣንና ፍትሃዊ ልማት በከተሞች ለማምጣትም እነዚህ ሥራዎች በተናጠል ሳይሆን በቅንጅት መሰራት ይኖርባቸዋል፡፡ ለዚህም በፌዴራልና በክልል መንግሥታት የሚሰሩ አበይት የልማት ሥራዎችና በባለሀብቱ የሚሰሩ የተለያዩ የልማት ሥራዎች እንደተጠበቁ ሆነው ከነዚህ ጋር የተቀናጁና በከተማ አስተዳደርና በከተማ ነዋሪዎች የሚሰሩ ሥራዎችን ማጠናከር የከተማ አስተደደሩ ዋነኛ ተልእኮ ይሆናል፡፡

የከተማ ልማት ፈጣን ብቻ ሳይሆን ፍትሐዊና ቀጣይ እንዲሆንና አብዛኛውን የሕብረተሰብ ክፍል ተቷቃሚ ለማድረግ ይቻል ዘንድ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ማስፋፋት ማእከል ያደረገ፣ □ቅተኛ ገቢ ላላቸው የከተማ ነዋሪዎች የሥራ እድልና የራሳቸው ቤት እንዲኖራቸው፣ ትምህርትና ሥልጠና እንዲሁም መከላከልን መሠረት የሚያደርግ መሠረታዊ የጤና አገልግሎት እንዲደርሳቸው የሚያስችል መሆን ይኖርበታል፡፡ የመጠጥ ውሃ፣መንገድ፣መብራትና ቴሌም ደረጃ በደረጃ እንዲያገኙና □ሀብታም እና የድሀ መኖሪያ ሳይለያይ በጋራ ተቀላቅለው መሠረተ ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት በመጋራት የሚኖሩበት ሁኔታ የሚፈጥር ልማት መሆን አለበት፡፡ በአጠቃላይ ተራው ሕዝብ የበይ ተመልካች ሳይሆን በቀጣይነት የሚያድግ ገቢና ንብረት ያለው እንዲሆን የሚያስችል፤ ልማታዊ ባለሃብቱም ብቁ ተ□ቴቴሪ እየሆነ እንዲያድግ የሚረዳ መሆን አለበት፡፡ ይህን ለማሳካት የከተማ አስተዳደሮች ልማትን በመምራት በኩል ዋነኛ ትኩረት ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ማስፋፋት፣ የከተማ መሬት አቅርቦትና አጠቃቀም በፕላን እና በልማታዊ መንገድ እንዲመራ ማድረግ፣ የቁጠባ ቤት ማስፋፋትን ማእከሉ ያደረገ የቤት ልማትን ማፋጠንና ከባለሃብቱ ጋር በአጋርነት መሥራት እንዲሁም ሕዝቡን በተደራጀ መንገድ በቀጣይነት የልማት ተሳታፊና ተጠቃሚ እንዲሆን መምራት ይሆናል፡፡

4.1. ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ማስፋፋት

የከተማ ልማት ሥራችን ማዕከሉ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ማስፋፋት መሆን ይኖርበ□ል፡፡ ምክንያቱም ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለከተማ ድህነት ቅነሳና ፈጣንና ቀጣይነት ያለው ልማት ለማምጣት ቁልፍ ሚና ስላላቸው እንዲሁም የአብዛኛውን ነዋሪ ተጠቃሚነት ስለሚያረጋግጡ ነው፡፡ እንዲሁም ገጠርና ከተማን በኢኮኖሚ ለማስተሳሰር፣ ልማታዊ ባለሃብትን እና የነገ

ኢንዱስትሪያሊስቶችን ለማፍራት የጐላ ሚና ስላላቸው ነው፡፡ የከተማ ኢኮኖሚያዊ ትስስርንም ያጠናክራሉ፡፡

4.1.1 ባለቤትና አስተባባሪ ሆኖ ድጋፍና አመራር የሚሰጥ ጠንካራ የአስተዳደሩ □ነሚ ተቋም መአቷር

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች □ሚሰዓ ልማታዊ ድጋፍና አመራር ሁለገብ ሆኖ ሁሉንም ችግሮቻቸውን ለይቶና አስተሳስሮ በአንድ ማእከል በቀጣይነት የሚፈታ መሆን አለበት፡፡ አደረጃጀቱ እንደየአካባቢው የሚለያይ ይሆናል፡፡

ይህን ሁለገብ የአንድ ማእከል ድጋፍ የሚሰጥና የሚያስተባብር ከፌዴራል እስከ ከተማ የተዘረጋው የአስተዳደሩ ፈፃሚ አካል በአግባቡ የተደራጀና አቅም ያለው መሆን ይኖርበ□ል፡፡ □ነሚ ተቋሙ ራሱ የሚሰጠውን ድጋፍ በቀጥታ እየሰጠ ሌሎች የሚሰጡትን ደግሞ እያስተባበረ የተሳካ ቀጣይ ድጋፍና አመራር እንዲሰጥ የሚያስችለው አደረጃጀት፣ የሰለጠነ የሰው ኃይል፣ዝርዝር የአሰራር መመሪያ ሊኖረው ይገባል፡፡ በሂደትም በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የሚታገዝ መሆን አለበት፡፡ ተጠቃሚዎቹም ችግራቸውን በሚገባ ለመለየትና ተባብረውም ለመፍታት የሚረዳቸው የራሳቸው አደረጃጀት በጋራ እና በ□ሥራ ዘርፋቸው በመፍጠር ከአስተዳደሩ ፉር በቅንጅት በማቀድና በመፈፀም ሊንቀሳቀሱ ይገባል፡፡ ይህም በራሳቸው ፍላጐትና አቅም የተመሠረተ እና በነሱ ተሳትፎና ተጠቃሚነት የሚፈፀም መሆን አለበት፡፡ በተለይም ተቋማቱን የማስፋፋትና ተወዳዳሪ የማድረግ ወሳኝ ሚና የተጠቃሚዎች የራሳቸው ኃላፊነት መሆን ይኖርበ□ል፡፡

ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት በተደራጀና ቀጣይነት ባለው መልኩ የሚሰጥ የመንግሥት አመራርና ድጋፍ በገበያ ሕግጋት የሚመራና ተወዳዳሪነትን በሚያረጋግጥ እንዲሁም በልማታዊ መንገድ የሚፈፀም ይሆናል፡፡ ዓላማውም ተቋማቱ በቀጣይነት በቁጥር እንዲበዙ፣አዳዲሶች እንዲስፋፉ፣ ነባሮች እንዲጠናከሩና በውድድር ጠንክረው የወጡትም ወደ ታዳጊ መካከለኛ ተቋማት እንዲሸጋገሩ ማትረ□ ይሆናል፡፡

4.1.2 የገበያ ችግራቸውን መፍታት

ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርፋማ ሆነው በቀጣይነት ሊያድጉ የሚችሉት በገበያ ተፈላጊ የሆነ ምርትና አገልግሎት በተወዳዳሪ ጥራትና ዋጋ በማቅረብ በሂደትም ብቁ ተወዳዳሪ መሆን ሲችሉ ብቻ ነው፡፡ የመንግሥት ድጋፍ ዓላማም ብቁ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማድረግ ስለሆነ የገበያ ችግራቸውን በሚከተሉት ድጋፎች መፍታት ከፌዴራል እስከ ከተሞች የተደራጀው የመንግስትና በየደረጃው ያለው የአስተዳደሩ ሚና ይሆናል፡፡

ሀ. በመንግሥት የልማት ሥራዎች ምርትና አገልግሎት አቅራቢ በመሆን እንዲሣተፉ ማስቻል

ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ከመንግሥት የልማት ሥራዎች ተጠቃሚ በመሆን ተወዳዳሪ ምርትና አገልግሎት ማቅረብ እንዲችሉ በቅድሚያ ከፍያ፣ በቀዓ□ ኮንትራትና በመሳሰሉት መንገዶች የገበያ ዕድል እና ቅትሚጸ እንዲያገኙ ጁ□ረፉል፡፡

ለ. ከትልልቅ የሀገር ውስጥ ኩባንያዎች ጋር የአቅራቢነት ኮንትራት ትስስር እንዲፈጥሩ ማመቻቸት

በጥቃቅንና አነስተኛ የንግድ ተቋማት የሚቀርበውን ምርትና አገልግሎት መግዛት የሚችሉ የሀገር ውስጥ ኩባንያዎችን በማፈላለግ ኩባንያዎች የሚፈልጉትን ምርት በተፈለገው መጠን፣ ጥራትና ኘፁ እንዲያቀርቡላቸው የኮንትራት ስምምነት እንዲያገኙ ማመቻቸት የአስተዳደሩ ሚና ይሆናል፡፡ በመሆኑም ኩባንያዎችን አፈላልጐ የማግኘትና የሚፈልጉትን የምርት ጥራት፣ ደረጃና ዋጋ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት በማሣወቅ ተቋማቱ በዚያው መሠረት ሠርተው እንዲያቀርቡ የማስማማት ድጋፍ መስጠት ያስፈልጋል፡፡ ለኮንትራት አፈፃፀሙ ድጋፍ በመሰቷትና በሳብ ኮንትራት በማስተሳሰር ገበያቸውን ለማስፋት በሙያ ስልጠና እና በሎጅስቲክስ መ□ቹአ ጹቆባል፡፡

ሐ. ከውጭ ሀገር ኩባንያዎች ጋር በማስተሳሰር የውጭ ገበያ እንዲያገኙ ማቹ□

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርትን ሊገዙ የሚችሉ የውጭ ኩባንያዎችን ወይም □እነሱ ሸሪኮችን በማፈላለግና የሚፈልጉትን የምርት ዓይነት፣ ጥራትና ዋጋም በማወቅ ከተቋማቱ ጋር የማስተሳሰር ድጋፍ መስጠት ያሰፈልጋል፡፡ በተለይም ወደ ውጭ ገበያ መግባት ከባድ ስለሚሆን ገኘዎችን ፈልጐ ማግኘትና ተፈላጊውን ጊዜ፣ ጥራትና ዋጋ ያሟላ ምርት የማቅረብ አቅም መፍጠር ሊቀናጅ ይገባል፡፡ ለዚህም ወደ ውጭ ገበያ ለመግባት ሲባል መደረግ ያለበት የተለያየ የድጐማ ድጋፍም በተወሰነ ጊዜ እንደመሸጋገሪያ ማቅረብ ተገቢ ይሆናል፡፡ በኮንትራት አፈፃፀም በመደገፍና በሳብ ኮንትራት በማስተሳሰር ማጠናከር ይገባል፡፡

መ. የገበያ መረጃ በአንድ ማዕከል እንዲያገኙና ምርታቸውን እንዲያስተዋውቁ ማመቻቸት

□ቅታዊና ቀጣይ የሀገር ውስጥና □□፦□ ሀቹር ቁክጸ መረጽ እንዲያገኙ፣ ምርታቸውንም በኤግዚቢሽንና በተለያየ የማስተዋወቅ ዘዴ እንዲያስተዋውቁ ቀጣይነት ያለው እገዛ ማድረግ ተገቢ ይሆናል፡፡

ሠ. መሸ□ ቦታ እንዲያገኙ ማመቻቸት

ደረጃውን የጠበቀ የመሸጫ እና የማምረቻ ቦታ ሰርቶ በማከራየት፣ ተደራጅተውም ሆነ በተናጠል እንዲሰሩ በማገዝና በማበረታታት የመሸጫ ቦታ እና ማምረቻ ችግራቸውን መቅረፍ ተገቢ ይሆናል፡፡

4.1.3 የአመራርና የክህሎት ችግራቸውን መፍታት

ሀ. የአመራር፣ የኢንተርፕርነርሽፕና የሙያ ክህሎት ሥልጠናን የሚያስተሳስርና የሚያስፈጽም እንዲሁም ብቃት ባላቸው ባለሙያዎችና በዝርዝር መመሪያ በአግባቡ የተደራጀ የኢንዱስትሪ የኤክስቴንሽን ሥርዓት መዘርጋት፣

ለ. የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና እንዲሁም የቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ማዕከላትን በማስፋፋት ዋናው ሥራቸው የሰለጠነና ሥራ ፈጣሪ የሰው ኃይል በቀጣይ ማፍራትና የቴክኖሎጂ ማሻሻል ሥራ

ማካሄት እንዲሆን ማድረግና፣ በዚህም ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት መስፋፋት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን የሚሰጡበት ሥርዓት ዘርግተው እንዲተገብሩ ማስቻል፣

ሐ. ለአዲስ ሠልጣኞች ከሚሰጥ መደበኛ ሥልጠና በተጨማሪ በየጊዜውና በቀጣይነት የኢንተርፕርነርሽፕ፣ የአመራርና የክህሎት ሥልጠና መስጠት:: እንዲሁም ነባር የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ባለቤቶችና ሠራተኞች የማያቋረጥ አጫጭር የተግባር ሥልጠና እንዲያገኙ ማድረግ፣ ይህን ለማድረግ የሚያስችልም የሥርዓተ ትምህርት፣ የማስተማሪያ መሣሪያና ብቃት ያላቸው አሠልጣኞች በማሠልጠኛ ማዕከላቱ እንዲኖሩ እና የኢንዱስትሪ የኤክስቴንሽን ሥርዓቱ ውጤትን መሠረት ባደረገ መልኩ እንዲፈጽም ማጠናከር፣

መ. ሥልጠናዎች በዝርዝር ጥናት ላይ ተመስርተው ተጨባጭና የየወቅቱን የአመራርና የክህሎት ችግር በመለየት ፍላጐት መርና ችግር ፈቺ እንዲሆኑ ማድረግ፣ ይህን ማድረግ የሚያስችል ቀጣይነት ያለው የፍላጐት ጥናትና የሥልጠና ይዘትና ስልት ለውጥ በማድረግ መተግበር፣

ሠ. ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት እርስ በርሰ እንዲማማሩና የተቀናጀ ሥልጠና እንዲያገኙ ያመች ዘንድ በየአካባቢው በሚዘጋጅላቸው ወይም እራሣቸ□ በሚሠሩት የማምረቻ ቦታ እንዲሰባሰቡ ማድረግ፣ በሥልጠና ረገድ ለተሰባሰቡት ቅድሚያ መስጠት፣ የካይዘን አሰራር እየተገበሩ በጥራትና በምርታማነት ቀጣይነት ያለው መሻሻል እንዲያስመዘግቡ ማድረግ፣ ለቀጣይ መሻሻል የሰራዊት ግንባታ ሥርዓቱን በመከተል ማስፈጸም፣

ረ. በሥራ የጀማሪ ልምምድ /አፐረንቲስሽፕ/ እና የሙያ ብቃት ማረጋገጫ ሥርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ እነዚህን አሠራሮች አጠናክሮ ተግባራዊ ማድረግ::

4.1.4 የፋይናንስ ችግራቸው እንዲፈቱ ማ□

ሀ. ለቀጣይ ብድርና ቀጣይነት ላለው ዕድገት □ቁቷባ ባሕል እንዲያደብሩ ማደራጀት፣ ማበረታታት፣

ለ. ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት ዝቅተኛ ብድር የሚሰጡ አነስተኛ የፋይናንስ ተቋማት እንዲስፋፉ ማገዝ፣ በአስተዳደሩም ሆነ በሌሎች እንዲመሠረቱ ሁኔታዎችን ማመቻቸት፣

ሐ. ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የማምረቻና የአገልግሎት መሣሪያ የሚያከራዩና በረዥም ጊዜ ክፍያ የሚሸጡ ኩባንያዎች እንዲመሠረቱ ማበረታታት፣ እንዴት እንደሚደራጁና እንደሚደገፉ ደንብና መመሪያ ማውጣት፣

መ. የሙያ ብቃት ምስክር ወረቀት ላገኙና ተወዳዳሪነታቸውን በተግባር ላሳዩ ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የብድር ዋስትና የሚሰጡ የከተማ አስተዳደር ወይም የክልል ልዩ ፈንድ ማቋቋም፣

ረ. አበረታች የቅድመ ክፍያ ስርዓትን ተግባራዊ በማድረግ የፋይናንስ ችግራቸውን ማቃለል::

4.1.5 የማምረቻ ቦታና የመሠረተ ልማት ችግራቸውን መፍታት

ሀ. በቂ የመሠረተ ልማት አቅርቦት ያለው መሬት በማዘጋጀትና ከዚህ ውስጥ ቅድሚያ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ማምረቻ ቦታ የሚሆን በመለየት በተመጣጣኝ ዋጋ ለተቋማቱ ማከራየት፣

ለ. በተዘጋጀው መሬት ላይ አቅም በፈቀደ መጠን ማምረቻ የሚሆን ቤት ከነመሠረተ ልማቱ ሠርቶ አስተዳደሩ እንዲያከራያቸው ማድረግ፣ ወይም የለማ መሬት ተከራይተው ራሣቸው በተፈለገው አማራጭ ዲዛይን ደረጃውን ጠብቀው እንዲሠሩ ማመቻቸት፣

ሐ. በእንደዚህ ዓይነት የማምረቻ ቦታ ተመሣሣይ ሥራ የሚሠሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ተሰባስበው በስልጠና፣ በብድርና በመሣርያ አገልግሎት ቅድምያ እንዲያገኙ በማትረ□ ማበረታታት በመካከላቸው ሁለንተናዊ መደጋገፍ እንዲኖር ማስተባበር፣

መ. በአንድ ላይ መሰባሰብ ለማይችሉት ደግሞ በየቀበሌውና በየመንደሩ እንደ አመቺነቱ በተናጠል ኪስ ቦታ በመስጠት በኪራይ እንዲጠቀሙበት ማድረግ፣

4.1.6 የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የመስሪያ ማሽን ያላቸው የክላስተር ማዕከላት ማደራጀት

ሀ. ለጀማሪዎች የኢንተርፕርነርሽፕ፣ የአመራርና የሙያ ክህሎት ተግባራዊ ሥልጠና በመስጠትና የሙያ ብቃት በማረጋገጥ ራሣቸውን የሚችሉበት ደረጃ ላይ የሚያደርስ ማዕከል አቅም በፈቀደ መጠን በተለይም በአበይትና በመካከለኛ ከተሞች መመሥረት፣

ለ. በነዚህ ማዕከላት አስፈላጊውን መሣሪያና አሠልጣኝ በማቅረብ ሠልጣኞች የአገልግሎት ክፍያ ከፍለው የማሽን አገልግሎት፣ የመስሪያ ቦታና ሥልጠናውን እንዲያገኙ ና በተግባር ሠርተው ሃብት □ጸ□ሩና እየሸጡ ብቁ ተወዳዳሪ ሆነው እንዲወጡ ማድረግ፣

ሐ. እነዚህ ማዕከላት በክልል መንግሥት ወይም በከተማ አስተዳደርና መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ባለቤትነት በሚቋቋሙ ኩባንያዎች አማካይነት ሊተዳደሩና ሊለሙ ይችላሉ፡፡ ዓላማቸው ትርፍ ማካበት ሣይሆን ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትን ማስፋፋት፣ ብቁ ተወዳዳሪ ማድረግ ብሎም ልማትን ማፋጠን ይሆናል፡፡

ሲጠቃለል ፈጣን፣ ቀጣይና ፍትሐዊ የከተማ ልማት የሚረጋገጠው ገጠርና ግብርናን መሠረት በማድረግ ከሱ ጋር ተመጋጋቢ ሆኖ ጥቃቅንና አነስተኛ የንግድ ተቋማት ማስፋፋትን ማዕከሉ ያደረገ ሁለገብ የከተማ ልማት በማካሄድ ነው፡፡ ጥቃቅንና አነስተኛ የንግድ ተቋማት እንዲስፋፉና ብቁ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ በተለይም የከተማ አስተዳደሮች ለተቋማቱ ሁለገብና የተቀናጀ ድጋፍ መስጠት ይኖርባቸዋል፡፡ ይህም ተግባራዊ የሚሆነው ሁለገብ ድጋፉን ባለቤትና አስተባባሪ ሆኖ የሚያስፈጽም የአስተዳደሩ □□ሚ ተቋም ሲጠናከር የተቀናጀ ገበያ የማፈላለግ፣ የሥልጠና፣ የፋይናንስ፣ የማምረቻ ቦታ፣ የቴክኖሎጂ ማስፋፊያና የተቋማቱ የመስሪያ ማሽን ያላቸው የክላስተር ማዕከላትን በማደራጀት ሁለገብ ጥረትና ድጋፍ በመስጠት ነው፡፡ ይህንኑ ለማስፈጸም የዘርፉ ዝርዝር ስትራቴጂ ወጥቶ ይተገበራል፡፡

4.2 የመሬት አቅርቦት ማመቻቸት

4.2.1 የመሬት ፓሊሲ

የመሬት ፓሊሲያችን በገጠርም ሆነ በከተማ መሬት የመንግሥት እና የሕዝብ ሆኖ የከተማ መሬትን ተከራይቶ ለተወሰነ ጊዜ የመጠቀም መብትን ያረጋግጣል፡፡ በዚህ መሠረት መሬት የመንግሥትና የሕዝብ በመሆኑ ለሕዝብ ጥቅም ተፈላጊ የሆነውን መሬት መንግሥት በእጁ በማቆየት ጥቅም ላይ እንዲያውል በተጠቃሚዎች የተያዘ ከሆነም ለተጠቃሚዎች የንብረት ካሣ በመክፈልና በመረከብ የተሻለ ልማት እንዲሰራበት ያስችለዋል፡፡ ከዚህም በተጨማሪም ፓሊሲው የመሬትንና የቤት ዋጋን ለማረጋጋት እንዲሁም በፍትሐዊ መንገድ ለህብታሙና ለድሀው ለማዳረስ ይረዳል፡፡ የከተማ መሬትን በተመጣጣኝ ዋጋና በረዥም ጊዜ ክፍያ ለተጠቃሚዎች ማከራየት ተጠቃሚው መሬት ለመግዛት በአንዴ ብዙ ገንዘብ □ቸ እንዳያደርግና በዚህ ሂደትም የሚያድነውን ገንዘብ ለሌላ ልማት ለማዋል እንዲችል ይረዳል፡፡ ይህም ለፈጣን ልማታችን የጐላ አስተዋጽኦ ይኖረዋል፡፡ የተረጋጋ የመሬት ዋጋና የንብረት ግብይትን ይፈጥራል፣ መሬትን በቁጠባ ለተፈላጊ ልማት በማዋልና ፍትሐዊ የመሬትና የቤት ባለቤትነት በማረጋገጥ የነፃ ገበያ ኢኮኖሚው ፈጣን፣ ቀጣይና ፍትሐዊ እድገት እንዲያረጋግጥ ያስችላል፡፡ በሀገራችን የተጀመረው ፈጣን፣ ተከታታይና ሕዝቡን ተጠቃሚ የሚያደርገው የኢኮኖሚ ልማት መሠረት እንዲኖረው ያደርጋል፡፡ የተንተተውን የማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት በፍጥነት ለማስፈጸም የመሬት በሕዝብና በመንግስት ባለቤትነት መቆየቱ ከፍተኛ አስተዋፅኦ ያበረክታል፡፡ በአጠቃላይ በአግባቡ የተጠናከረ ፈፃሚ አቅም በመፍጠርና ስለጠቀሜታውና አፈፃፀሙ ከሕዝብ ጋር ተገቢ መግባባት በማረጋገጥ ከተፈፀመ የከተማ መሬት አጠቃቀም ፓሊሲ የከተማ ልማት ሥራችንን ማፋጠን ብቻ ሳይሆን ለነፃ ገበያ እድገትም መሣሪያ በመሆን ያገለግላል፡፡

4.2.2 የመሬት አቅርቦት መርሆዎች

1) የከተማ መሬት በጣም ቁልፍ ግን ውሱን ሀብት ስለሆነ በመሬት አጠቃቀም ፕላን መሠረትና በቁጠባ መጠቀም ይኖርብናል፡፡ ስለሆነም የከተማ መሬትን በከተማ ኘላን መሠረት ለተፈላጊው አገልግሎት በቅደም ተከተል መጠቀም፣
2) የመሬት አቅርቦት በቅድሚያ የኢኮኖሚና የማኅበራዊ ልማትን በሚያፋጥንና በተረጋጋ ዋጋ፣ በቀጣይና ቀልጣፋ የአቅርቦት ሥርዓት መፈፀም፣
3) የቤቶችና የመንደሮችን መተፋፈግ የሚያስወግድ እንዲሁም ለመኖሪያ፣ ለሥራና ለመዝናኛ የሚሆን ቦታ አመጣጥኖና አቀናጅቶ ማቅረብ፣
4) □ቅተኛ ገቢ ያላቸው ነዋሪዎች በተመጣጣኝ ዋጋ በቂ መሬት ለመኖሪያና ለመስሪያ የሚሆን □ሚጸቶኙበትን ሁኔታ ማመቻቸት፣

5) ባለሃብቶች የመኖሪያና የመሥሪያ ቤቶችን ሰርተው በኪራይም ይሁን በሽያጭ እንዲያቀርቡ መሬት በተቀላጠፈና ቀጣይነት ባለው መንገድ በጨረታ ግልጸኝነትና ተጠያቂነት በሚያሰፍን መንገድ እንዲያገኙ ማትረ□፣

6) የመሬትና የቤት አጠቃቀሙንም ጨምሮ ም□ቹ እንዲሁም የባለቤትነት ማረጋገጫና የንብረት ግብይት ሥርዓት መፍጠር፣

7) ለመኖሪያና ለመሥሪያ ቦ□ የሚቀርብ መሬት በቅድሚያ በተቀናጀ መንገድ መሠረተ ልማት የተሟላለት እንዲሆን ማድረግ፣

4.2.3. የመሬት አቅርቦት ቅደም ተከተል

የከተማ መሬት ዓይነትና መጠን፣ የሚገኝበት አካባቢ፣ ለምን አገልግሎት እንደሚውል በጥናት በመለየት በአብዛኛ□ በሬ ረታ እንዲሁም በምደባ ቀጣይነት ባለው መልኩ ለተጠቃሚዎች ሊሰጥ ይገባል። የአጠቃቀሙና የአሰጣጡ ቅደም ተከተልም እንደሚተከለው መሆን ይኖርበ□ል።

1) ለኢንዱስትሪ፣ ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለማምረቻና መሸጫ፣
2) ለቁጠባ ቤቶች ቅድሚያ በመስጠት ለሌሎችም መኖሪያ ቤቶች፣
3) ለማህበራዊ እና ለኢኮኖማያዊ አገልግሎቶች፣
4) ለሌሎች የንግድ ተቋሞች እና
5) ለመዝናኛ ቦታዎች።

ቅደም ተከተሉ ከላይ እንደተገለፀው ሆኖ በየቀበሌውና በክፍለ-ከተማው ለነዚህ አገልግሎቶች /ከኢንዱስትሪ በስተቀር/ የሚዘጋጀውን ቦታ በማሰባጠርና አመጣጥኖ በመደልደል መፈፀም ሲኖርበት፣ ከከተማው ኘላንና የመሬት ድልድል ጋርም መጣጣም ይኖርበታል። በተለይም የቁጠባ ቤቶችንና ሌሎች ቤቶችን እንዲሁም የመኖሪያና የሥራ ቦታን ያቀላቀለ፣ በየአካባቢው በቂ አረንጓዴና መዝናኛ ለሕዝብ አገልግሎት የሚውል ቦታ እንዲኖር የሚያስችል መሆን አለበት።

4.3 የቤት ልማት

4.3.1 የቤት ልማት ለከተማ ልማት ያለው ሚና

በከተሞች ደረጃውን የጠበቀና ለሁሉም የሕብረተሰብ ክፍል የሚመጥን የቤት ልማት ሥራ ማከናወን የከተማ መተፋፈግንና እርጅናን በማስወገድ፣ የመጠለያ ችግርን በመቅረፍ፣ የቁጠባ ባህልን በማዳበርና፣ ሰፊ የስራ ዕድልን በመፍጠር እና የአብዛኛውን ሕዝብ ተጠቃሚነት በማረጋገጥ ለከተሞች ልማት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያበረክታል። ስለሆነም በከተሞች ልማት ሥራችን ለዚሁ ተግባር ልዩ ትኩረት ዷሰ□ል።

4.3.2 የቁጠባ ቤቶች ማስፋፋትን ማዕከሉ ያደረገ የቤት ልማት ሊኖረን ይገባል

የቤት ልማት ሲባል ለመኖሪያና ለመሥሪያ የሚሆን ቤት ለሁሉም የሕብረተሰብ ክፍል ማለትም ለሀብታሙም ለድሃውም ማቅረብ ይሆናል:: ከዚህ አኳያ የመንግሥት ዋነኛ ትኩረት የተለያየ አማራጭ የሚያቀርቡ የቁጠባ ቤቶችን ማስፋፋት ይሆናል:: የቁጠባ ቤቶች በገበያው በበቂ መጠንና በተመጣጠነ ዋጋ ሊቀርቡ ሰለማይችሉ የቁጠባ ቤቶችን በመገንባት ረገድ የመንግሥት ሚና የላቀ ይሆናል::

በዚህ መነሻ ሃሣብ መሠረት በመንግሥት ተሣትፎና አስተባባሪነት የሚካሄድ የቁጠባ ቤት ማሰፋፋት ሥራ የቤት ልማት ቁልፍ ሥራ መሆን አለበት:: የከተማው አስተዳደር ዋነኛ ትኩረት አብዛኛው ሕ□ብ ተባብሮና ተደራጅቶ የቁጠባ ቤት እንዲሠራ፣ ያረጀ ቤትና መንደር እንዲያሻሽል ብሎም እንዲያድስ ማቹ□ና ማስቻል ይሆናል:: ይህ እገዛም የለማ መሬት በማቅረብ፣ አማራጭ ዲዛይንና የግንባ□ ቴክኖሎጂ በማቅረብ ወይም የሚያቀርቡትን በማበረታታት፣ ነዋሪዎች ይዞታቸውን እንዲያለሙ በየቀበሌውና በየመንደሩም መሠረተ ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት እንዲሻሻል የበኩሉን ድርሻ በማበርከትና በመሳሰሉት ጉዳዮች ዙሪያ ሊሆን ይገባል::

ከዚህም በተጨማሪ የከተማ አስተዳደሮችና የክልል መንግሥታት አቅም በፈቀደ መጠን ለቁጠባ ቤት ከባንክ በቦንድ አማካይነት በመበደር እና በቤት ልማት ሥራ ተሣታፊ በመሆን የቁጠባ ቤት ሠርተው □ቅተኛ ገቢ ላለው ድሀ ሊያቀርቡ ይገባል:: የአቅማቸውን ያህል ሠርተው በማቅረብና ሕዝቡ ራሱ እየቆጠበና በማኅበር እየተደራጀ ቤት እንዲሠራነ በማገዝ የቁጠባ ቤት ማስፋፋትን ማዕከሉ ያደረገ የቤት ልማት ሥራ ማፋጠን ይጠበቅባቸዋል::

4.3.3 የቁጠባ ቤቶች ማስፋፋት አቅጣጫ

የከተማ አስተዳደር ትልቁ ሚና ለቁጠባ ቤት የሚሆን መሬትና መሠረተ ልማት ማቅረብ፣ አማራጭና ወጭ ቆጣቢ ዲዛይን ማቅረብ፣ ያረጁ ቤቶችና መንደሮችን በባለንብረቶች እንዲሻሻሉና እንዲታደሱ የአካባቢውን መሠረተ ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት የማሻሻል እገዛ መስጠት ይሆናል:: ይህ እገዛም ከፍተኛ ቁጥር ያለው የቁጠባ ቤት በሕዝቡ እንዲሠራና ያረጁ ቤቶችም እንዲታደሱ ያስችላል::

ከዚህ በተጨማሪ የከተማ አስተዳደርና የክልል መንግሥታት አቅም በፈቀደ መጠን ገንዘብ ተበድረው የቁጠባ ቤት □□ሥሩ ድሃውን የሕብረተሰብ ክፍል በረጅም ጊዜ ክፍያ የቤት ባለቤት ሊያደርጉት ይገባል:: እነዚህ በአስተዳደሩ □ሚሠሩ ቤቶች መሬት ቆጣቢ የጋራ ሕንጻ እንዲሆኑ፣ በወጪ ቆጣቢ ዲዛይንና የግንባታ ዕቃ እንዲሠሩ፣ በአነስተኛ ከተሞች ደግሞ የተጠቃሚዎችን ጉልበት በተቻለ መጠን የሚያሣትፉና የሥራ ዕድል ፈጣሪም እንዲሆኑ በሚያስችል መንገድ መፈጸም ይኖርባቸዋል::

□እነዚህ የቁጠባ ቤቶች የፋይናንስ ምንጭም ከባንክ የረዥም ጊዜ ብድር በመውሰድ፣ ከተጠቃሚዎች ቁጠባና ከመሳሰሉት ሲሆን፣ የቁጠባ ቤቶችም በአነስተኛ ቅትመ □አጸ፣ በ□ቅተኛ ወለድና በረዥም ጊዜ ክፍያ ለድሆች የሚተላለፉ ይሆናሉ:: ክፍያውም ከ15-20 ፐመታት ባለው ጊዜ እንዲጠናቀቀ ማድረግ ጰቁል::

በከተማ አስተዳደርና በማህበራት የሚከናወን የቁጠባ ቤቶች ግንባ□ ጸረጁ ቤቶችና መንደሮችን □□ተካ የሚያድስና ከተማን የሚያሻሽል መሆን አለበት፡፡ ግንባታውም በዋናነት በከተማ ውስጥ ባሉ ክፍት ቦታዎችና ያረጁ ሰፈሮችን በማፍረስ የሚሠራ ሊሆን ይገባል፡፡ በሚፈርሱ ቤቶች የሚኖሩ ሰዎችም በአቅራቢያቸው ከሚገነባው የቁጠባ ቤት የመግዛት ቅድሚያ መብት ማግኘት ይኖርባቸዋል፡፡ ከዚህ ጋር በተጸጸ□ም □ቅተኛ ገቢ ላላቸው ነዋሪዎች ተመጣጣኝ ቤት ሠርተው የሚያከራዩ ባለሃብቶች በመሬትና መሠረተ ልማት፣ በዲዛይንና ግንባታ ዕቃ አቅርቦት ድጋፍ ሊያገኙ ጁቍል፡፡

የቀበሌና የአካባቢ ልማት ኘላን ሲሰራም ያረጁ አካባቢዎች እንዴት ሊሻሻሉና ሊታደሱ እንደሚችሉ ማመላከትና ማቀድ ይኖርበታል፡፡ ይህም ሕዝቡ ሰፊ ምክክር አድርጐበትና ተጠቃሚነቱን በሚያረጋግጥ መንገድ በጋራ በወጣው መርሃ-ግብር መሠረት የሚፈጸም መሆን አለበት፡፡

አዳዲስ የቁጠባ ቤቶች በከተማ አስተዳደሩም ሆነ በማህበራት ሲሰሩ ደረጃቸውን ያልጠበቁና የከተማ ኘላን ያልተከተሉ እንዳይሆኑ ግለጽ ደረጃ ወጥቶላቸውና የአካባቢም ይሁን የሰፈር ኘላን ተሠርቶላቸው በዚሁ መሠረት ብቻ የሚሠሩ መሆን ይኖርባቸዋል፡፡ ይህንንም አቅጣጫ ለሕዝቡ የማሣመንና በጋራ በወጣው መርሃ-ግብር መሠረት የማስፈጸም ሥርዓት የማጠናከር ሥራ ሊተኮርበት ይገባል፡፡ ይህ ፖሊሲ ከመውጣቱ በፊት የተሠሩ ሕገወጥና ሕጋዊ ቤቶች የከተማ ኘላንን የሚያዛቡና የሚጥሱ ወይም ያረጁ ከሆኑ የሚፈርሱበትን መንገድ በሕግ መደንገግና መተግበር ያስፈልጋል፡፡ በዚህ መንገድ ቤቶቻቸው ለሚፈርስባቸው ነዋሪዎች ምትክ መሬት መስጠት ወይም የቁጠባ ቤት እንዲገዙ ቅድሚያ መስጠት ይገባል፡፡ ከዚህ በተጨማሪም ሕጋዊ ቤት ለፈረሰባቸው ነዋሪዎች በንብረት ካሣ ሕግ መሠረት ተገቢውን ካሣ መሰጠት የግድ ይሆናል፡፡ ከዚህ ውጭ የማይፈርሱና ደረጃቸውን ያልጠበቁ ሕገወጥና ሕጋዊ ቤቶች አካባቢያቸውን የሚያሻሽል መሠረተ ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት በመዘርጋት ባለንብረቶች ቤታቸውን እንዲያሻሽሉ ማበረታታት ካልሆነም በሂደት በአዳዲስ የቁጠባ ቤቶች መተካት ያስፈልጋል፡፡

ከዚህ ፖሊሲ መውጣት በኋላ ደረጃቸውን ያልጠበቁና ኘላን ያልተከተሉ እንዲሁም ፈቃድ ያላገኙ ቤቶች እንዳይሰሩ በጥብቅ መከላከልና የተጠያቂነት ሥርዓት በሕጉ መሠረት ማስፈን የከተማ አስተዳደር ኃላፊነት ይሆናል፡፡ ይህን ተግባራዊ ለማድረግም ስለ ሕገወጥ ግንባታ፣ ስለ ቁጠባ ቤት ደረጃና ስለ ግንባታ ፈቃድ አስፈላጊ ደንብና መመሪያ በክልሎችና ከተሞች ሊወጣ ይገባል፡፡ በዚህ ጉዳይ ዙሪያም ከሕዝቡ ጋር በቂ መግባባት መፍጠር የሚኖርበት ከመሆኑም በተጨማሪ ሕዝቡ አምኖበት የሚያከብረውና የሚያስከብረው እንዲሆን መደረግ ይኖርበታል፡፡

የቁጠባ ቤቶችና የመካከለኛም ይሁን ከፍተኛ ገቢ ያላቸው ነዋሪዎች መኖሪያ ቤቶች ተቀላቅለው □ሚሠሩበት የመሬትና የመሠረተ ልማት አቅርቦት እንዲሁም የአካባቢ ኘላን መዘጋጀት አለበት፡፡ የቁጠባ ቤቶች በአንድ አካባቢ ተነጥለው የሚገነቡበት ወይም በከተማ ዳር የሚጣሉበት አሠራር መኖር የለበትም፡፡ እንደዚሁም የቁጠባ ቤቶች ለመኖሪያ ብቻ ሣይሆን በከፊል ለንግድና ለመዝናኛ የሚሆኑ ክፍሎችና ክፍት የመዝናኛ ቦታዎች ሊኖሩዋቸው ይገባል፡፡

በተቻለ መጠን አነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት በግንባታው ሥራ የላቀ ሚና እንዲጫወቱ ይደረጋል፡፡ ባለቁጠባ ቤቶች በሂደት የቤቱን ዋጋ ከፍለው ሲጨርሱ ሙሉ የባለቤትነት መብት እንዲኖራቸው ጁ□ረፉል፡፡ ቤት ገንብተው በሚሸጡና በሚገዙ ተጠቃሚዎች መካከል ስለሚኖር የኮንትራት አሰራር፣ በአከራይና ተከራይ ስለሚኖር የመብትና ግዴታ ግንኙነት፣ ስለ ቤት ጥራት ደረጃ ደንብና መመሪያ ማውጣት አለበት፡፡

4.3.4 በባለሀብት የሚካሄድ የቤት ልማትን መደገፍ

ባለሃብቱ ከፍተኛና መካከለኛ ገቢ ላላቸው ነዋሪዎችና ድርጅቶች የሚሆን የመኖሪያና የመሥሪያ ቤት ሰርቶ የመሸጥና የማከራየት ትልቅ ሚና አለው፡፡ ስለሆነም በቤት ልማት ሥራ የሚሰማሩ ልማ□ዊ ባለሃብቶችን ለመደገፍ የከተማ አስተዳደሩ የለማ መሬት በማቅረብ፣ የሰለጠነ የግንባታና ዲዛይን ሙጸተኛ በማፍራት፣ የንብረት መብት ዋስትናና የንብረት ግብይት ሥርዓትን በማጠናከር እንዲሁም ችግር ፈቺና ቀጣይነት ያለው የጋራ መድረክ በመፍጠር ሊያበረታታቸው ይገባል፡፡ መሬት የሕዝብና የመንግስት በመሆኑ በቤት አቅርቦት ላይ የላቀ ሚና እንዲኖረው መንግስት መሬትና መሠረተ ልማት እያቀረበ የግል ባለሀብቱ ደግሞ ገንዘብና ቴክኖሎጂ አቅርቦ በሽርክና የመኖሪያ ቤት አቅርቦት የሚፋጠንበት ምቹ ሁኔታ ይፈጠራል፡፡ በተጨማሪም የአካባቢውን ማቴሪያል ተጠቅመው የግንባ□ ዕቃ እንዲያመርቱ በተቻለው አቅም ሁሉ መደገፍ አለበት፡፡

4.4 የመሠረተ ልማት አቅርቦት

የመሠረተ ልማት አቅርቦት ዋናው አቅጣጫ ፈጣን ልማትን ማረጋገጥ ሲሆን፣ ይህም አዋጭነትን በተከተለ መንገድ ይፈፀማል፡፡ መሠረተ ልማት በከተሞች የሚዘረጋው ከተሞች ለኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እድገት ባላቸው ሚና አንፃር በቅደም ተከተል ይሆናል፡፡

ይህን መሠረት ባደረገ መንገድ ለፈጣን ልማት ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር ፍትሐዊ ሥርጭት እንዲኖረው ልዩ ትኩረት መደረግ አለበት፡፡

በዚህ መነሻ አቅጣጫ መሠረትም መሠረተ ልማት የማስፋፋት ሥራን በመንግሥት፣ በባለሃብቱና በሕዝብ ቅንጅት መፈፀም ያስፈልጋል፡፡ ከሁሉም በላይ ቀድሞ መቅረብ ያለበትና ለሁሉም ከተሞች መዳረስ ያለበት የመጠጥ ውሃ ይሆናል፡፡ የመጠጥ ውሃ አቅርቦቱም በክልል መንግሥታትና በከተሞች አስተዳደር የሚቀርብ ሆኖ ወጪን በመመለስ መርህ ዋጋ እየተከፈለበት የሚከፋፈል ይሆናል፡፡ የግንባታ ሥራውም በዋነኛነት በመንግሥት በጀት የሚሰራ ሆኖ ሕዝቡም በገንዘብና በጉልበት በከፊል እንዲሳተፍ ማበረታታት ይገባል፡፡ በውሃ አቅርቦት ትኩረት የሚያስፈልገው ነገር የጥራትና የቀጣይ ጥገና ሥርዓቱን ማጠናከር፣ አገልግሎቱ ፈጣንና ፍትሐዊም ማድረግ ይሆናል፡፡ ስለሆነም ይህንን የሚያረጋግጥ አቅም □መአቷር እገዛ በክልልና ፌዴራል መንግሥታት ሊሰጥ ይገባል፡፡

ከውሃ ቀጥሎ በከተሞች ትኩረት ማግኘት ያለበት የመንገድ ሥራ ነው፡፡ በዋነኛነት ወደ ሁሉም መንደሮች የጠጠርና የውስጥ ለውስጥ መንገድ በማዳረስ ታክሲና አምቡላንስ ወደ ሁሉም መንደር እንዲገባ ማስቻል ተገቢ ይሆናል፡፡ የአስፋልት መንገድንም በተመለከተ አቅም በፈቀደ መጠን በዋና ዋና

ጉዳናዎቹ እንዲሰራ ማድረግ ይገባል፡፡ የከተማው ዋናው ትኩረትም ደረጃውን የጠበቀና ከከተማ ኘላን ጋር የተጣጣመ የተለያየ መንገድ በቀጣይነት መሥራት፣ የጥገናና የ□□ረኛ መንገድ ሥርዓት መዘርጋት መሆን ይኖበታል፡፡ በዚህ ሂደትም ከከተማው አስተዳደር ጐን ለመሰለፍ ሕዝቡም በጉልበቱና በገንዘቡ ሊጸ□□ ጅቁል፡፡

የስልክና የመብራት አገልግሎትም ለሁሉም ከተሞች በቅደም ተከተል እንዲዳረስና በዚህ መሠረት ተ□ነሚ እንዲሆን ጥረት ማድረግ ተገቢ ይሆናል፡፡ በተዋረድ ያሉ መንግስታትና የከተማ አስተዳደሮች ለነዚህ አገልግሎቶች መስፋፋት የበኩሉን ትብብር በመሬትና የመሠረተ ልማት አቅርቦት እንዲሁም በከተማ ኘላኑ መሠረት እንዲሆን አቀናጅቶ በመምራትና ለዚህ ሥርዓት እንዲዘረጋለት ድርሻውን መወጣት ይኖርበ□ል፡፡

የከተማ አስተዳደሮች የከተማ ትራንስፖርት አገልግሎት በባለሃብት እንዲሰራ ማበረታታት፣ አቅም በፈቀደ መጠንም የሕዝብ ትራንስፖርት አገልግሎት ወጪውን በሂደት በሚሸፍን መንገድ ማቅረብ ይኖርባቸዋል፡፡

4.5 ማህበራዊ አገልግሎቶችን ማስፋፋት

4.5.1 ትምህርትና ሥልጠና በከተሞች ማስፋፋት

በሀገር አቀፍ ደረጃ የወጣውን የትምህርትና ሥልጠና ፓሊሲ ይሁን ማስፈፀሚያው የሆኑ ሕጐችና መርሃ ግብሮች በከተሞችም ሙሉ በሙሉ ተግባራዊ ማድረግ ተገቢ ይሆናል፡፡ የከተማ ነዋሪዎች የትምህርትና ሥልጠና ሥራን በማቀድ፣ በመፈፀምና በመገምገም ቀጣይነት ያለው የአመራር ተሳትፎ እንዲኖራቸውና በግንባታ ሥራም የገንዘብና ቁሳቁስ ተሳትፎ እንዲያደርጉ በማስቻል የሥራው ባለቤት እንዲሆኑ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

የትምህርት ቤት አካባቢ ለትምህርትና ለተማሪዎች መልካም ሥነ ምግባር መጐልበት አመቺ መሆኑን ማረጋገጥ፣ ይህንን ሊጐዱ የሚችሉ ሥራዎችንና ተቋማት ከትምህርት ቤት አካባቢ ማስወገድ ተገቢ ይሆናል፡፡

ባለሃብቶችና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችም በትምህርትና ሥልጠና ሥራ በስፋት እንዲሳተፉ ማገዝና ማበረታታት ያስፈልጋል፡፡ የከተማ አስተዳደሮች የሚሰጡት እገዛ ዋና ትኩረቱም መሬትና መሠረተ ልማት በማቅረብ፣ የምክክርና ቅንጅት መድረክና አሰራር በመፍጠር፣ የትምህርትና ሥልጠና ተቋሞችን ፀጥታና ዲሲኘሊን በማረጋገጥና ቀልጣፋ የተለያየ የማዘጋጃ ቤት አገልግሎት በመስጠት ላይ ይሆናል፡፡

ከላይ የተዘረዘሩትን የትምህርት ሥራ አመራሮች፣ መምህራንና ተማሪዎች፣ ወላጆችንና የከተማውን አስተዳደር በማሳተፍ ብቁ ዜጋ መፍጠር ዓላማው ያደረገ የሕዝብ እንቅስቃሴ በትምህርትና ሥልጠና ዙሪያ በቀጣይነት ማቀጣጠል ይኖርብናል፡፡

4.5.2 የጤና አገልግሎት ማስፋፋት

በከተሞች የሚኖረን የጤና አገልግሎት የጤና ፖሊሲ ሕጉችና መርሃ ግብሮችን በመተግበር ላይ የተኮረ ይሆናል፡፡ በተለይም በሽታን ለመከላከል በግልና በቤተሰብ እንዲሁም በአካባቢ ንጽሕና ላይ ያተኮረ ለመሠረታዊ የጤና አገልግሎት ተቋማት መስፋፋት ቅድሚያ የሚሰጥ የጤና አገልግሎት በከተሞች መስፋፋት አለበት፡፡ ይህም በከተሞች ልዩ የጤና ችግሮች ላይ ባተኮረ የጤና ኤክስቴንሽን ሥራና ብክለትን የመካከል ሥርዓት በመዘርጋት የሚፈፀም ይሆናል፡፡ ከቆሻሻ፣ ከውሃ፣ ከምግብና ከአየር ብክለት ፋር □ተጸጸ□ በሽታዎችን መከላከል፣ ኤድስና ሌሎች ተላላፊ በሽታዎችን መግታት ትኩረት የሚሰጣቸው ሲሆኑ ይህን ለመሥራት የሚያስችል የአመለካከትና ባሕል ለውጥ ማምጣት እንዲሁም ተቋማዊ የመፈፀም አቅም መፍጠር ቁልፍ ሥራ ይሆናል፡፡

በእነዚህ ሥራዎች ዙሪያ ከሕዝቡ ጋር በቂና ቀጣይ መግባባት መፍጠር የሚገባ ሲሆን፣ ለተግባራዊነቱም በማቀድ፣ በመፈፀምና በመገምገም ሂደት ላይ የመንግሥት፣ የሕዝብና የባለሃብት ድርሻ ተለይቶ በቅንጅት ይፈፀማል፡፡ ይህ ተሳትፎም ሰፊና ቀጣይነት ይኖረው ዘንድ በንቅናቄ መልክ በተከ□□ጁ ማካሄድ ያስፈልጋል፡፡ ሕዝቡ በቤተሰብና አካባቢ ንጽሕና ጉዳይ የአመለካከትና ባሕል ለውጥ እንዲያመጣ፣ በተደራጀ መንገድ በአካባቢ ንጽሕናና በመሠረታዊ የጤና አገልግሎት ተቋማት አመራር እንዲሁም በተቋማቱ ግንባታና ቁሳቁስ ማሟላት ሥራ እንዲሳተፍ ማድረግ ይገባል፡፡ ሕዝቡ የአካባቢውን ንጽሕናና የጤና አገልግሎት ተቋማትን ሥራ በመምራት በኩል የተደራጀ ተሳትፎ ሊኖረው ይገባል፡፡ ከጤና ተቋማት ጋር ተቀናጅቶ በማቀድ፣ በመፈፀምና በመገምገም እንዲሳተፍ ለግንባታ ሥራም የበኩሉን ሊያበረክት ይገባል፡፡

ባለሃብቶች በጤና አገልግሎት ሰፊ ተሳትፎ እንዲያደርጉ፣ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችም እንዲረዱ ማገዝና ማበረታታት ያስፈልጋል፡፡ የከተማው አስተዳደር የእነዚህን አካላት ተሳትፎ ለማበረታታት በመሬትና በመሠረተ ልማት አቅርቦት፣ በፈቃድ አሰጣጥና በሌሎች እገዛዎች ቀልጣፋ አገልግሎት ሊሰጣቸው ይገባል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ በጤና አገልግሎት ረገድ ደረጃውን ያልጠበቀ ጉጂ ሥራ እንዳይሰራና ሕገወጥም ይሁን ሕጋዊ ሽፋን ያለው ጥራቱን ያልጠበቀ አገልግሎት እንዳይስፋፋ ጥብቅ ቁጥጥር ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ መድሐኒትና የሕክምና መሣሪያ የሚሸጡም ሆነ የሕክምና አገልግሎት የሚሰጡ አካላት ሁሉ የሥራቸው የጥራት ደረጃ የመንግሥትን ፓሊሲ፣ ሕግና መመሪያ ተከትለው በግልጽነትና ተጠያቂነት እንዲሰሩ የሚደርግ የቁጥጥር ሥርዓት መጠናከር አለበት፡፡ ሕዝቡ ከመንግሥት የሚጠበቀውን የቁጥጥር ሥራ መንግሥት ደረጃ በደረጃ መፈፀም ያለበት ከመሆኑም በተጨማሪ ይህን ማድረግ የሚያስችል አቅም መገንባት ይኖርበ□ል፡፡

4.5.3 የመዝናኛ ማእከላት ማስፋፋት

በአስተዳደር፣ በማሕበራትና በባለሃብት ለወጣቶችና ለሴቶች የመዝናኛ ማዕከላት በከተማና በቀጠና □ረጃ እንዲስፋፉ ማድረግ፤ ለዚህ ሥራ መሬትና መሰረተ ልማት ማቅረብ፤ የስልጠና፣ የምክር፣ የመረጃ፣ የንባብ፣ የስፓርትና የሙዚቃ አገልግሎት እንዲሰጥበት ማድረግ፤ የከተማ ኘላን ሲሰራና የተለያየ ከተማ

አቀፍ ይሁን ቀጠና አቀፍ ልማት ሲካሄድ የመናፈሻ፣ የአረንጓዴ፣ ሌሎች የሕዝብ አገልግሎቶች፣ የስፖርትና የሌላ መዝናኛ ቦታን ለመከለልና ለማልማት ተገቢ ትኩረት ሊሰጥ ይገባል፡፡

4.6 የከተሞች ፈርጅ፣ ኘላንና የአካባቢ ጥበቃ

4.6.1 የከተሞች ፈርጅ ማውጣት

ሁሉም ከተሞች እኩል የእድገት ደረጃና ሚና ስለማይኖራቸው እንደ እድገት ደረጃቸውና ሚናቸው ፈርጅ እንዲወጣላቸው በማድረግ እሱን መሠረት ያደረገ የአቅም ግንባታና የልማት ድጋፍ ሊደረግላቸው ጁ䉐ል፡፡ ፈርጅ ማውጣት ከተሞችን እንደየችግራቸውና የልማት ሚናቸው ለማገዝ፣ ትሥሥራቸውን ለማጠናከርና ለጋራ ጥቅማቸውና ለተመጣጠነ እድገታቸው ተፈላጊ ይሆናል፡፡ አውራ ከተሞች ግንባር ቀደም ሆነው የአካባቢውን ገጠርና መለስተኛ ከተሞችን መርተውና አስተሳስረው ማዕከል ሆነው ካላደጉ ፝ቷርም ሆነ የመለስተኛ ከተሞች እድገት መገታቱ አይቀርም፡፡ ትናንሽና መለስተኛ ከተሞችም በሁሉም አካባቢዎች ካልተስፋፉና ካላደጉ ደግሞ የሁሉም አካባቢ ሕዝቦች ልማት ፈጣንና ቀጣይ እንዲሁም የተመጣጠነ አይሆንም፡፡ ስለሆነም የከተሞች ፈርጅን በግልጽ መስፈርት ላይ ተመስርቶ ማውጣት ተገቢና ጠቃሚ ይሆናል፡፡

የከተሞች ፈርጅ መሠረታዊ መስፈርቶች የሚከተሉት ይሆናሉ፡፡

ሀ) ፝ሕ፝ብ ብ፝ታቸው፣

ለ) የፖለቲካ ማዕከል የመሆን ሚናቸው፣

ሐ) ለአካባቢው የልማት ማዕከል እና የንግድ ኮሪደር ሆነው የመምራት ጥንካሬአቸውና ሚናቸው በተለይ የአሰፋፈር ጥግግትን መሠረት በማድረግና የኢኮኖሚ እንቅስቃሴን ማለትም ፝ጠጸ ማዕከል የመሆን ተነፃፃሪ ጥንካሬአቸው፣ የአገልግሎት ማዕከል የመሆን ተነፃፃሪ ጥንካሬአቸው፣ የኢንዱስትሪ ማዕከል የመሆን ተነፃፃሪ ጥንካሬአቸው፣

መ) ፝ታሪክና የባሕል ማዕከልነት ሚናቸው ይመዘናል፣ ለእያንዳንዱ መሥፈርት ተገቢ ሚዛን በመሥጠት፣

- በፌዴራል መንግሥት የዓበይት ከተሞች ፈርጅ ጁ፝፝ል፣
- የየክልል ከተሞች ፈርጅ በክልል መንግሥታት ይወጣል፣
- የከተሞች ፈርጅ መመ፝ኛ ቀመር በማውጣት ይፈጸሙ፝ል፣

4.6.2 የከተማ ኘላን ማስጠበቅ

የከተማ ኘላን አጠቃላይ አቅጣጫ የገጠርና ከተማ እንዲሁም የከተማና ከተማ ትሥሥርን መሠረት ያደረገና የሚያጠናክር፣ የልማት እቅድንና የመሬት አጠቃቀምን የሚያቀናጅ፣ የሀገርና የክልል የልማት እቅዶችን መነሻ የሚያደርግ ይሆናል፡፡ ይዘቱ ፈጣንና ፍትሐዊ ልማትን የሚያረጋግጥ እንዲሆን የመንግሥት፣ የባለሃብትና የሕዝብን ሚና የለየና ያቀናጀ፣ ሦስቱንም አካላት በስፋት በቀጣይ የምክክር

መድረክ የሚያሳትፍና ተጠቃሚነታቸውን የሚያረጋግጥ መሆን አለበት፡፡ ሕዝቡ የሥራው ባለቤት መሆኑም መረጋገጥ ይኖርበ□ል፡፡

ለአፈፃፀሙም የተቋማዊ አቅም ግንባታና በጀትን አብሮ ያቀደ፣ በማስፈፀሚያ ሕግ የተደገፈ፣ ግልጽነትንና ተጠያቂነትን ያረጋገጠ መሆን አለበት፡፡ ይህም በቀጣይነት የሚሻሻልና በዝርዝር ማስፈፀሚያ ኘላን እንዲደገፍ በማድረግ ሕያውና ሊተገበር የሚችል መሆን ይኖርበታል፡፡ ስለሆነም የሚዘጋጀው የከተማ ኘላን ከተሞችን በሥርዓት ለማሳደግና የልማት ማዕከልና ብቁ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የሚያግዝ እንዲሁም ለኑሮና ለሥራ አመቺ እንዲሆኑ ለማድረግ የሚረዳ የሕግ ይዘትና የአስገዳጅነት ባህሪይ ያለው መሆን አለበት፡፡

4.6.3 የአካባቢ ጥበቃ እና ፅዳት በከተሞች ማረጋገጥ

ከተሞች እያደጉ ሲሄዱ መጨናነቅና ብክለት እየተባባሰ እንዳይሄድ የአካባቢ ጥበቃ ሥራ በከተሞች በመንግሥትና በሕዝቡ ተገቢው ትኩረት ሊሰጠው ይገባል፡፡ ሀገር አቀፍና ክልላዊ የአካባቢ ጥበቃ □ሊሲ፣ የቆሻሻና የአረንጓዴ ልማት ስትራቴጂ፣ ሕግና መመሪያዎች በከተሞች በጥብቅ መተግበር እንደተጠበቀ ሆኖ በተለይም የከተማ አስተዳደሮች የሚከተሉትን የአካባቢ ጥበቃ እና የፅዳት እርምጃዎች ሊ□ስዐ ጁቁል፡፡

ሀ) በከተማ ኘላን ደረጃ በከተማና በቀጠና አረንጓዴ ቦታዎችን መከለል፣ የከተማ ልማት ሥራዎች በአጠቃላይ የአካባቢ ጥበቃን እና ፅዳትን ታሳቢ ያደረጉ እንዲሆኑ ማድረግ፣

ለ) በተቋማትና በቤተሰብ ደረጃ የሚፈጠር ብክለትን እና ፅዳትን በጥብቅ መቆጣጠር የሚችል የሰው ኃይል፣ አደረጃጀት፣ አሰራር፣ ሕግና ደንብ እንዲኖርና በተጠናከረ መልኩ እንዲተገበር ማድረግ፣ ቀጣይነት ያለውና ብቁ ተቋማዊ አቅም መፍጠር፣

ሐ) አስተዳደሩ፣ ባለሃብቱና ሕዝቡ ደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻን በማስወገድና በመከላከል ሥራ ድርሻቸው ተለይቶና ተቀናጅተው በመግባባት መሥራት ይችሉ ዘንድ የአሰራር ሥርዓት በመቀየስ በዚሁ መሠረት እንዲፈፀም መምራት፣

መ) በየተቋማቱ፣ በመኖሪያ ቤቶች፣ በየመንገዱና በከተማው መናፈሻዎችና ተፋሰሶች ቤተሰብና ተቋማት የድርሻ ድርሻቸውን ወስደው ተክል የመትከልና የመንከባከብ ሥራ ማካሄድ፣ ተክሎቹ ሲጸረፃ □ጁም ለሌላ ሥራ ሲ□ለቶም □□ት እንዲተኩ ማድረግ፣ ፍሬአቸውም አልሚው የሚጠቀምበት ሥርዓት መዘርጋት፣

ሠ) ቆሻሻን መልሶ ጥቅም ላይ የማዋል ሥርዓት መዘርጋት፣ በመስኩ የሚሰማሩትን ማበረታታት፣ ለ□ህ ሥራ የሚሆን ቀላል ቴክኖሎጂ በቤተሰብ፣ በቀጠና እና በከተማ ደረጃ በየተቋማቱ ጭምር ዓቅም ላጁ እንዲውል ማድረግ፣የአረንጓዴ ልማቱ ከደረቅ ቆሻሻ ፅዳት ጋር አያይዞ ማስተዳደር፣

ረ) ብክለትን መከላከልና አካባቢን መጠበቅ የሕዝቡ እምነትና ባሕል እንዲሆን የሚያስችል የአመለካከት ለውጥ ማምጣት፣ ቀጣይና የተቀናጀ የሕዝብ ተሳትፎ እና ባለቤትነት ማረፉፃ፣

ክፍል አምስት

5. ቴሞ□ራሲና መልካም አስተዳደር በከተሞች

በከተሞች ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደርን የማስፈን ሥራ መሠረታዊ ዓላማ የነዋሪዎችን የልማት ተጠቃሚነትና የዜጐች የሥልጣን ባለቤትነትን ማረጋገጥ ይሆናል፡፡ ፈጣን፣ ፍትሐዊና ቀጣይ እንዲሁም የሕዝቡን ተጠቃሚነት የሚያረጋግጥ ልማት፣ ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደርን ማስፈን ቅድመ ሁኔ□ ነው፡፡ ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር ስፋትና ጥልቀት □ጸቶኘ የሚጠናከረውና ለቀጣይነቱ ዋስትና □ሚጸቶኘው ደግሞ አሳታፊና ፍትሐዊ ፈጣን ልማት በማምጣት ብቻ ነው፡፡ ሁለቱንም አስተሳስሮ ማስኬድ ብቸኛው የልማትና የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ መንገድ በመሆኑ በከተሞችም ልማት ለማምጣት የግድ ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር ማስፈን ያስፈልጋል፡፡

5.1 ዲሞክራሲ በከተሞች

የከተማ አስተዳደሮች የአካባቢያችን ጉዳይ በሙሉ ኃላፊነት መወሰንና መፈፀም የሚያስችላቸው ሰፊ ነፃነት እና የገቢ አቅም እንዲኖራቸው የሚያስችል ሥርዓት በሕግ ሊረጋገጥላቸው ይገባል፡፡ በተለይም በክልል ሕገ መንግሥት በግልጽ የተቀመጠ ራስን የማስተዳደር መብት እንዲኖራቸውና ይህንን በዝርዝር የሚደነግግ ሕግ እንዲወጣላቸው ያስፈልጋል፡፡ በዚህም መሠረት ከተሞች የራሳቸው የገቢ ምንጭ እንዲኖራቸውና ከመንግሥት የበጀት ድጐማ እንዲደረግላቸው የሚያስችል፣ የራሳቸውን ምክር ቤት በሕ□ብ ምር□ እንዲመሠርቱ የሚፈቅድ፣ ከተማ ነክ ውሱን የዳኝነትና የሕግ ወይም የደንብ ማውጣት ሥልጣን እንዲኖራቸው የሚያደርግ ሕጋዊ ነፃነት ሊረጋግጥላቸውም ይገባል፡፡

ለከተሞች የተሰጠ የአስተዳደር ሥልጣንም በከተማ ደረጃ ብቻ የማይወሰንበትና ለታችኛዎቹ እርከኖችም ሰፋ ያለ ሥልጣን የሚሰጥበት ያልተማከለ አስተዳደር የሚዘረጋበት መሆን አለበት፡፡ ይህም የነዋሪዎች ቀጣይና የተደራጀ ቀጥተኛ ተሳትፎ በልማትና መልካም አስተዳደር የሚረጋገጥበት፣ ሲቪል ማህበራትንና ዲሞክራሲያዊ ባሕልን የሚያጠናክር ምቹ ሁኔታ የሚፈጥር መሆን ይኖርበታል፡፡ ሕዝቡ በልማትና በመልካም አስተዳደር ጉዳዮች በተወካዩቹ ብቻ ሳይሆን በተለይም በመሠረታዊ ጉዳዮች ላይ በሰፈርና በቀጠና ም/ቤቶች አማካይነት በቀዓ ታ የሚመክርበት የቀጥታ ተሳትፎ ዲሞክራሲ ማጐልበት ይገባል፡፡

5.2 መልካም አስተዳደር በከተሞች

የከተማ አስተዳደር ቀልጣፋ፣ ግልጽነትና ተጠያቂነት ያለው ሁለገብ አገልግሎት በየደረጃው መሰጠት ያለበት ከመሆኑም በተጨማሪም የአገልግሎት አሰጣጡን ያለማቋረጥ የሚያሻሽልና ተጠቃሚዎችን □ሚያረካ ሊሆን ይገባል፡፡ አስተዳደሩ ፖሊሲውን፣ ሕጐቹን፣ ደንቦቹን፣ መመሪያዎቹን፣ እቅዱንና በጀቱን ለነዋሪዎች ግልጽ ማድረግ አለበት፡፡ እነዚህም በሕዝቡ ተሳትፎ የሚቀየሱ፣ የሚፈፀሙና የሚገመገሙ ሊሆኑ ይገባል፡፡ በየደረጃው በአስተዳደሩ ኃላፊዎችና ሠራተኞች ለሚደረግ ጥፋትም ፈጣን ተጠያቂነት የሚያሰፍን በሕግ የተደገፈ ሥርዓትም መኖር አለበት፡፡ በእነዚህም ዙሪያ በሕጉ መሠረት

ለሕ□ቡ □ቅታዊና ሁለገብ መረጃዎች በቀጣይነት መቅረብ ይኖርበታል፡፡ በዚሁ መሠረት የሚያስፈጽሙትንም ተጠያቂ ከመሆናቸውም በተፊ ማሪ የሕዝብ ጥያቄ በወቅቱ ምላሽ ሊያገኝና የሕዝቡ ሃሳብም ሊ□መዓ ጁቁል፡፡

ከተለያየ ዓይነት ሙስናና ሕዝብን የማጉላላት አሰራር የፀዳ፣ ይህንን የማይሸከም ኃላፊና ሠራተኛ ጸለ□ የከተማ አስተዳደር መፈጠር አለበት፡፡ ሕዝቡ ሊያየው፣ ሊረዳውና ሊያርመው የሚችል ቀላልና ግልጽ አሰራር መከተል አለበት፡፡ በተጨማሪ ሕብረተሰቡ መብትና ግዴታውን አውቆ ለመብቱ ዘብ እንዲቆም የሚያስችል እገዛ በከተማ አስተዳደሩ መጠናከር ይኖርበ□ል፡፡ በተለይ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ይህንኑ ለማረጋገጥ የሚያስችል አደረጃጀት ተጠንቶ መተግበር ይኖርበታል፡፡

የሌለው የአየር በአየር እንቅስቃሴን የሚገታና የሚያከስም የልማት አመራር መፈጠር አለበት፡፡ ይህ አመራርም የመንግሥት፣ የባለሃብትና የሕዝብ ሚናን ለይቶና አቀናጅቶ የሚመራ፣ ሁሉም የሕብረተሰብ □አል በ□□ረጸ□ ተቷቃሚ እንዲሆን በማድረግ ፍትሐዊ ልማት እንዲመጣ የሚያስችል እንዲሁም □ልማታዊ ባለሃብቱንና የአስተዳደሩን አጋርነት የሚያጠናክር ችግር ፈቺ አመራር መሆን ይኖርበ□ል፡፡

ልማት ፈጣንና ቀጣይ እንዲሆን በከተሞች የሕግ የበላይነትንና ሰላምን ማስፈን የማያሰፈልግ ሲሆን ይህንን ለማረጋገጥ የሚያስችል የፍትሕና የከተሞች የደንብ አስከባሪ ናዓታ አካላት የማብቃት ሥራ መሠራት ይኖርበታል፡፡ ሁሉም ነገር ሕግና ሥርዓት ተከትሎ በተጠያቂነት እንዲሁም በ□ል□ □ሥራ ድርሻና በቅንጅት የሚፈፀምበት ሥርዓት መዘርጋት አለበት፡፡ ከተማውን በሥርዓት ለመምራት የሚያስችሉ ሁለገብና ዝርዝር ደንቦችና መመሪያዎች እንዲወጡ ማድረግና ይህንንም የሚፈፀም አቅም መፍጠር ይገባል፡፡ ለወንጀል ጠንቅ የሆኑ ድህነትና ሥራ አጥነትን፣ ሕገ ወጥነትንና ማን አለብኝነትን በፈጣን ልማትና በተጠናከረ የሕዝብ ተሳትፎ እንዲሁም በብቁ የአስተዳደር አቅም መመከት ያስፈልጋል፡፡

5.3 የተጠናከረ የከተሞች አቅም ግንባ□

በትምህርትና ሥልጠና፣ በአደረጃጀትና አሰራር ሥርዓት፣ በጥናትና ምርምር ሥራዎች ላይ በማተኮርና ብቁ ልማታዊ መንግሥት በከተሞች ለመፍጠር የሚያስችል የአቅም ግንባታ ሥራ ቀጣይነት ባለው አግባብ መሠራት ይኖርበ□ል፡፡ □ማሠልቷኛ ተቋማትን ማስፋፋት፣ ቀጣይ መሻሻል የሚደረግባቸው አደረጃጀቶችንና አሰራሮችን ሕጉችንና ደንቦችን መለየት፣ በጥናት ማዳበርና መተግበር ጸስ□ልፉል፡፡

በአጠቃላይ የአቅም ግንባታ ሥራው ድምር ውጤት በከተሞች ዲሞክራሲያዊና የመፈፀም አቅም ያለው እንዲሁም የሕዝብ ተአማኒነትን በተግባሩ ጸረፉቷ ልማታዊ አስተዳደር በመፍጠር □ተ□ራ□ □ሕ□ብ ተሳትፎና የባለሃብት ልማታዊ ሚና ማረጋገጥ፣ የሁሉንም የሕብረተሰብ ክፍሎች ተጠቃሚነት የሚያረጋግጥ ፈጣንና ቀጣይነት ያለው ልማት ማምጣት መሆን አለበት፡፡ ሥራው የሁሉንም የልማት ኃይሎችን አቅም በቀጣይነት የሚገነባና በተለይም የከተማውን አስተዳደር የልማት መሪነት አቅም የሚፈጥር ሊሆን ይገባል፡፡ ስለሆነም ለሁሉም የከተማ ሥራ ፈፃሚ አካል ተቋማዊ አቅም መፍጠርና እሱን በቀጣይነት ለወቅታዊና ስትራቴጂያዊ ተልእኮው ማብቃት ማእከሉ ያደረገ የማያቋርጥ የአቅም ግንባታ ሥራ መካሄድ ይኖርበታል፡፡

ክፍል ስድስት

6. የፖሊሲው አፈፃፀም

ጹህ □ሊሲ ሁቱር አቀፍ ተፈፃሚነት ያለው ሆኖ የፌዴራልና የክልል መንግሥታት እንዲሁም የከተሞች አስተዳደር ሚና ተለይቶና ተቀናጅተው የሚፈጽሙት ይሆናል። በዚህም መሠረት የእያንዳንዱ አካል ድርሻ የሚከተለው ይሆናል።

6.1 የፌዴራል መንግሥት ድርሻ

1) በከተሞች መልካም አስተዳደር ልማትን ለማፋጠን የሚያስችል የአቅም ግንባ□ ትፉአ ጁሰ□ል፣ለዚሁ የሚያስፈልጉ ስትራቴጂዎች ይዘረጋል፤ ተገቢው አደረጃጀት እንዲፈጠርም ያግዛል።
2) ለከተሞች ልማት የሚያስፈልግ ገንዘብ ይመድባል፣ ያከፋፍላል።
3) ፖሊሲውን ለማስፈፀም በፌዴራል መንግሥት ደረጃ መውጣት ያለባቸውን ሕጎች ያወጣል፣
4) □ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ፖሊሲውን በባለቤትነት ያስፈጽማል፤ አፈፃፀሙን ማዕከል ሆኖ ያስተባብራል፣ ይቆጣጠራል፣

6.2 የክልል መንግሥታት ድርሻ

1) ፖሊሲውን በክልላቸው የማስፈጸም ኃላፊነት አለባቸው፣
2) ፖሊሲውን ለማስፈጸም ተፈላጊ የሆነ ስትራቴጂና መርሃ ግብር እንዲሁም ሕጐችና ደንቦች ያወጣሉ፣
3) ለከተሞች የአቅም ግንባታ ድጋፍ ይሰጣሉ፣
4) ለከተሞች በቀመር የተመሰረተ ድጐማ ይሰጣሉ፣ የከተሞችን ገቢ በሕግ ለይተው ያሳውቃሉ፣
5) የከተሞችን ፈርጅ መመዘኛ ቀመር በማውጣት ፈርጅና ደረጃ ያወጣሉ፣
6) የቤት ግንባታ ዝቅተኛ ደረጃና የመሠረተ ልማት ደረጃዎች ያወጣሉ፣
7) የገጠርን መሬት ወደ ከተማ የማጠቃለል ጉዳይ አከራካሪ ሲሆን ውሳኔ ይሰጣሉ።

6.3 የከተሞች ድርሻ

1) ፖሊሲውን ለማስፈጸም የሚያስፈልጉ ደንቦችና መመሪያዎች ያወጣሉ፣
2) ፖሊሲውን የሚያስፈጽሙ ተቋማት ያደራጃሉ በተለይም የማሰልጠኛና የጥናት ተቋማት ያጠናክራሉ፣
3) ከተሞች የልማት ማዕከል እንዲሆኑ የሚያስችል ሁለገብና ቀጣይ የልማት ስራ ያካሂዳሉ፣ የሕዝብ ስልጣን ባለቤትነትና የልማት ተጠቃሚነትን ያረጋግጣሉ።
4) የከተማውን ሕዝብ ቀጥተኛና ቀጣይነት ያለው የተደራጀ ተሳትፎ ያረጋግጣሉ፣ ይህን ተግባራዊ ማድረግ እንዲቻል ለታችኛው የአስተዳደር እርከን በቂ ሥልጣን ይሰጣሉ፣ አቅሙን ይገነባሉ፣

ክፍል ሰባት

7. ማጠቃለያ

በፖሊሲው መሠረታዊ ተደርገው የተወሰዱት ዋና ዋና የልማት ጉዳዮች የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት፣ የመሬት ልማትና ማኔጅመንት፣ የቤት ልማት፣ የከተማ መሠረተ ልማትና ሥራ አመራር እና የከተማ ኘላን፣ ጽዳትና አረንጓዴነት እንዲሁም የከተማ-ከተማ እና የከተማ-ገጠር ትሥሥር ሥራዎች ናቸው። በፖሊሲው አጽንኦት የተሰጠው ሌላው ጉዳይ የዲሞክራሲና የመልካም አስተዳደር ሥራ ነው።

ፖሊሲው ተግባራዊ መሆን ከጀመረበት ከ1998 ጀምሮ ፖሊሲው ከፍ ብሎ በተገለጹት ርዕሰ-ጉዳዮች ዙሪያ ያስቀመጣቸውን የአፈጻጸም አቅጣጫዎች በመከተል በርካታና ሰፊ የልማትና የመልካም አስተዳደር ማሻሻያ ሥራዎች ተከናውነው አበረታች ውጤቶች ተገኝተዋል። በቀጣይም ባለፉት ዓመታት የተገኙትን ውጤቶች በማጠናከር የፖሊሲውን አፈጻጸም ወደ ላቀ ደረጃ ማድረስ ይገባል። በፖሊሲው የተቀመጡትን የልማትና የመልካም አስተዳደር ሥራዎች አፈጻጸም ለማሳደግ የተግባር አፈጻጸም የአመራር ሥርዓት በምዕራፍ ስድስት በተቀመጠው አግባብ በየደረጃው በመዘርጋት የቅርብ ክትትልና ድጋፍ ማድረግ ይገባል። ከዚህ ጋር በተያያዘ፡-

1) ከፌዴራል እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ ባለው መንግሥታዊ መዋቅር ብቃት እና ተነሳሽነት ያለው የሰው ኃይል ማሟላት ያስፈልጋል። ከዚህም በተጨማሪ የአቅም ግንባታ ሥልጠና የሚያስፈልጋቸውን አካላትና የሚሰጠውን የአቅም ግንባታ ዓይነት በመለየት ተከታታነት ያለው የአቅም ግንባታ ሥልጠናዎች ለአስፈጻሚ አካላትና ባለሙያዎች መስጠት ያስፈልጋል።
2) ፖሊሲውን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማስፈጸም የሚችሉ ዝርዝር ስትራቴጂዎች፣ ኘሮግራሞችና የህግ ማቀፍችን በመለየት ማዘጋጀትና መተግበር ይገባል። በዚህ ረገድ ቀደም ሲል ፖሊሲውን መሠረተ አድርገው የተዘጋጁና በረቂቅ ደረጃ የሚገኙ ስትራቴጂዎችንና የህግ ማዕቀፎችን በፍጥነት እንዲጸድቁ በማድረግ የጸደቁትንም ጨምሮ በተግባር ላይ እንዲውሉ ማድረግ ይገባል።
3) በከተሞች ለነዋሪዎች የሚሰጡ ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች የዓለም አቀፍ ስታንዳርዶችን ያሟሉ መሆኑን የሚያረጋግጥ ሥርዓት በመዘርጋትና ለተፈጻሚነታቸው ድጋፍና ክትትል ማድረግ ያስፈልጋል። ከዚህም በተጨማሪ አገልግሎቶቹ የሚፈልጉትን የሙያ ዓይነትና ሥልጠና ደረጃ በመለየት የሙያ ብቃት ምዘና ማድረግ ይገባል።
4) የከተሞችን መሠረተ ልማት እና አገልግሎቶች በማሻሻል ረገድ በመንግሥትና በዓለም አቀፍ ለጋሾች ድጋፍና ትብብር በፖሊሲው በተቀመጠው ቅደም ተከተል መሠረት በአገልግሎት አቅራቢዎች መካከል ቅንጅታዊ አሠራርና አደረጃጀት በመፍጠር መተግባር ያስፈልጋል። ከዚህም

ውጭ በከተሞች የህዝብ ንቅናቄና ተሳትፎን በማጠናከር ገቢ የማመንጨት፣ የመሰብሰብና የመጠቀም አቅማችንን ማሳደግ ምትክ የለሽ የልማት አቅም በመሆኑ ይህንን በዕቅድ ዝግጅት በማድረግ በአግባቡ ተግባራዊ መደረግ አለበት፡፡ አሠራሩም ዘወትር በመከታተል በቀጣይነት የሚሻሻልበት ሥርዓት ቀይሶ መተግባር ያስፈልጋል፡፡

በመጨረሻም በፖሊሲው የተቀመጡ አንኳር ጉዳዮች ሳይንጠባጠቡ በተሟላ መልክ መተግበር ከተሞች የልማት ማዕከል በመሆን የራሳቸውን ዕድገት እንዲያፋጥኑ ከማገዙም ባሻገር ለገጠር ልማትና ለሃገር ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገት የሚያደርጉት አስተዋጽኦ ያሳድጋል ተብሎ ይታመናል፡፡ በመሆኑም አስፈጻሚ አካላት በፖሊሲው የተመለከቱ ዋና ዋና የልማትና የመልካም አስተዳደር ሥራዎች ሲያከናውኑ በተናጠል ሳይሆን ተመጋጋቢና ቅንጅታዊ የአሠራር ዘዴ በመከተል በየጊዜው የላቀ ተጨማሪ ውጤትን ማስመዝገብ በሚያስችልና የጋራ የሆነውን የፖሊሲውን ዓላማና መነሻ መርሆዎች እንዲሁም ራዕይ ወደላቀ ደረጃ ማድረስ ታላሚ ያደረገ መሆን ይኖርበታል፡፡ የዘርፉ ውጤትም ከሌሎች ዘርፎች ውጤቶች ጋር በመደመር በሃገር ደረጃ የተቀመጠውን ራዕይ ዕውን ለማድረግ ያስችላል ተብሎ ይታመናል፡፡ ለዚህም የከተማ ነዋሪውን ሕዝብ ሁለገብ ተሳትፎ በማጠናከር እና የሥልጣን ባለቤትነትና የልማት ተጠቃሚነት የሚያረጋግጡ ተግባራትን በማከናወን መሆን ይኖርበታል፡፡

ማ ው ጫ

ገጽ

መግቢያ 1

ክፍል አንድ

1 የኢትዮጵያ ከተሞች ችግሮችና የፖሊሲው አስፈላጊነት 2

1.1. የሃገራችን ከተሞች መሠረ□ዊ ችግሮች.. 2

1.1.1. የልማት ችግሮች.. 2

1.1.2. የዲሞክራሲና የመልካም አስተዳደር ችግሮች.. 4

1.2. የፖሊሲው አስፈላጊነት... 5

ክፍል ሁለት

2 የፖሊሲው ራዕይ፣ ዓላማ፣ መነሻና መርሆዎች... 6

2.1. ራክጁ.. 6

2.2. ፐኣማ.. 6

2.3. የፖሊሲው መነሻዎች 6

2.3.1. ፌዴራላዊ ሥርዓት.. 6

2.3.2. የልማት ስትራተጂያችን 6

2.4. መርሆዎች.. 7

ክፍል ሦስት

3. የከተሞች ሚና ለሃገራችን ልማትና ዲሞክራሲ... 8

3.1. የከተሞች ሚና ለሃገር ልማት.. 8

3.1.1. ከተሞች የገጠር ልማትን የማፋጠን ምትክ የለሽ ሚና አላቸው................................ 8

3.1.2. ከተሞች የገበያ ማዕከል ይሆናሉ.. 8

3.1.3. ከተሞች የአገልግሎት ማዕከል ይሆናሉ.. 8

3.1.4. ከተሞች የኢንዱስትሪ ማዕከል ይሆናሉ.. 8

3.2. የከተሞች ሚና በዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባ□.. 8

3.2.1. የከተሞች እድገት የሕዝቦች ትሥሥርን ያጠናክራል.. 8

3.2.2. ከተሞች የዲሞክራሲ ተምሣሌት ይሆናሉ.. 9

3.2.3. ከተሞች ሲያድጉ ጠንካራ የዲሞክራሲና ኢኮኖሚያዊ መሠረት ይፈጥራሉ........................ 9

ክፍል አራት

4. ፈጣንና ፍትሃዊ ልማት በከተሞች.. 10

4.1. ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ማስፋፋት... 10

4.1.1.ባለቤትና አስተባባሪ ሆኖ ድጋፍና አመራር የሚሰጥ ጠንካራ የአስተዳደሩ □ነሚ ተቋም መአ቟ር 11

4.1.2. የገበያ ችግራቸውን መፍ□ት.. 11

4.1.3. የአመራርና የክህሎት ችግራቸውን መፍ□ት... 12

4.1.4. የፋይናንስ ችግራቸው እንዲፈቱ ማ□ 13
4.1.5. የማምረቻ ቦታና የመሠረተ ልማት ችግራቸውን መፍታት 14
4.1.6. የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ክላስተር ማዕከላት ማደራጀት 14
4.2. የመሬት አቅርቦት ማመቻቸት 15
4.2.1. የመሬት ፓሊሲ 15
4.2.2. የመሬት አቅርቦት መርሆዎች 15
4.2.3. የመሬት አቅርቦት ቅደም ተከተል 16
4.3. የቤት ልማት 16
4.3.1. የቤት ልማት ለከተማ ልማት ያለው ሚና 16
4.3.2. የቁጠባ ቤቶች ማስፋፋትን ማዕከሉ ያደረገ የቤት ልማት ሊኖረን ይገባል 17
4.3.3. □ቁ;ቷባ ቤቶች ማስፋፋት አቅጣጫ 17
4.3.4. በባለሀብት የሚካሄድ የቤት ልማትን መደገፍ 19
4.4. የመሠረተ ልማት አቅርቦት 19
4.5. ማህበራዊ አገልግሎቶችን ማስፋፋት 20
4.5.1. ትምህርትና ሥልጠና በከተሞች ማስፋፋት 20
4.5.2. የጤና አገልግሎት ማስፋፋት 21
4.5.3. የመዝናኛ ማእከላት ማስፋፋት 21
4.6. የከተሞች ፈርጅ፣ ኘላንና የአካባቢ ጥበቃ 22
4.6.1. የከተሞች ፈርጅ ማውጣት 22
4.6.2. የከተማ ኘላን ማስጠበቅ 22
4.6.3. የአካባቢ ጥበቃ በከተሞች ማረጋገጥ 23

ክፍል አምስት

5. ዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር በከተሞች 24
5.1. ዲሞክራሲ በከተሞች 24
5.2. መልካም አስተዳደር በከተሞች 24
5.3. የተጠናከረ የከተሞች አቅም ግንባ□ 25

ክፍል ስድስት

6 የፖሊሲው አፈፃፀም 26
6.1. የፌዴራል መንግሥት ድርሻ 26
6.2. የክልል መንግሥታት ድርሻ 26
6.3. የከተሞች ድርሻ 26

ክፍል ሰባት

7. ማጠቃለያ 27